

APOSTOLUL

— REVISTA DIDACTICĂ ȘI LITERARĂ —

SUMARUL :

Precuvîntare	APOSTOLUL
Intrebuințarea simbolică a numerelor	V. GHÎTESCU
Valoarea educativă a învățămîntului practic în cadrul regiunii	AURORA TURCU
Străjerismul și Tinerimea cea Nouă	L. D. ROIC
Alecu Russo	NECULAI MOGA
Răboj	AUREL A. ROTUNDU
Prietenului care a plecat	NICU NOHAI
Diluviană — Apostolii	GEORGE MOROȘANU
O noapte de groază	FLOREA LUDMILA
A l b	ION VESPREMIE
Tu taci	GEORGE FIDLER
Final	ION VESPREMIE
Bonzi	GEORGE FIDLER
Ce-i Balul?	NICU NOHAI
C e a s	V. C. GHEORGHIU
S c r i s	ION VESPREMIE
Tîlcuire	HAR. MIHAILESCU
Valea Orbicului	TH. URSU
Ștefan Vodă și Moșneagul	N. MATEESCU-MOV.
De pe Valea Bistriței	C. TANĂSE-TEIU
Cărți și Reviste	
Cronici de I. T. LEAHU, M. MARCU și VICTOR N. DARIE	

Redacția și Administrația; Inspectoratul Școlar Neamț

BIBLIOTECA
DOCUMENTARA
ORAȘUL PIATRA NEAMȚ

3578
11 581

Ă P O S T O L U L

==== REVISTĂ DIDACTICĂ ȘI LITERARĂ ====

APARE ODATA PE LUNA SUB ÎNGRIJIREA CERCULUI DIDACTIC PIATRA-NEAMȚ

COMITETUL DE CONDUCERE ȘI COLABORARE :

V. GABOREANU, S. PURICE, C. LUCHIAN, V. SCRIPCARU, EUFR. SĂVESCU, ION DRAGAN, C. TURCU, V. ANDREI, I. TĂZLĂOANU, EUFR. MANOLIU, ALEX. GHEORGHIU, A. A. ROTUNDU, M. AVADANEI, D. HOGEA, V. DORNEANU, TEOFAN MACOVEI, N. PODOLEANU, I. PAPUC, D. ȚIPA, M. STAMATE, I. RAFAILĂ, I. STROIA, G. MOROȘANU, VICTOR N. DARIE, ION VESPREMIE.

PRECUVÎNTARE

Intrăm în al treilea an — cu puteri crescute, cu mai mult entuziasm, cu mai multe gânduri și nădejdi întru realizări temeinice. Jertfa materială pe care „Apostolii“ o fac pentru acest „Apostol“ al lor nu este și nu va fi zadarnică. Ne este comandament moral tâlcuirea de gânduri și simțiri frumoase ce se zămislesc în acest cuprins de pitoresc nemțean. Toți cei ce umplu cu scrisul lor paginile revistei o fac numai în vederea unor scopuri cari din pacate au puțin preț în vremurile tulburi în care ne măcinăm zi de zi ființa: folositorul și frumosul.

Așa lămurim paginile de scris turnat din gânduri luminoase — din simțiri curate și adânci — căci „Apostolul“ ne este numele și apostoli vrem să fim. Purtătorii făcliei care să împrăștie lumină și desfăt sufletească, odihnă și strop de bucurie, în mințile și sufletele cititorilor noștri.

Din acest colț de Moldovă unde fiecare piatră poartă pecetea plozității voevodale, unde glasurile de clopot preamăresc pomenindu-l un nume de voevod apărător de ogor și cruce — mulți „Apostoli“ și prietenii lor de totdeauna — purtători ai numelui ce a nșfruntat veacuri prin legendă — „Petrodava“ — trimit cu prilejul acestei intrări în al treilea an de viață, — tuturor cetitorilor și ostenitorilor într'ale scrisului ce ni-s prietenii, o călduroasă mulțumită pentru dragostea și înțelegerea ce ne-au arătat-o pîn'acum. Și tot odată, le făgăduim că idealul nostru pentru viitor, va fi ca și înainte: către mai bine, către mai sus, către tot mai sus.

„APOSTOLUL“

Intrebuințarea simbolică a numerelor *)

Numerile, în special cele neperechi, joacă un deosebit rol în viața și credințele oamenilor, din timpurile cele mai vechi.

Vom arăta în cele ce urmează întrebuințarea numerilor 3 și 7.

Astfel în mitologia greacă găsim cu numărul 3: Cele 3 parce sau ursitoare, cele 3 furii, cele 3 grații, Cerber, cânele care păzește poarta infernului are 3 capete, Hercule fură 3 mere din grădina Hesperidelor.

În basme: Împăratul are 3 feciori sau 3 fete, Făt frumos își ia 3 tovarăși, i se dă să facă 3 isprăvi, se duce pela cele 3 sfinte: Sf. Mercuri, Sf. Vineri și Sf. Duminică și îi dau 3 talismane, care-l ajută în împrejurări grele și îl scapă de urmărirea demonului. Soldatul viteaz trebuie să petreacă 3 nopți în casa blestemată, feciorii veghează 3 nopți pe mormântul tatălui lor, Făt frumos păzește 3 nopți iapa năzdrăvană, săracul capătă dela D-zeu 3 daruri.

Și în credința creștină găsim numărul 3 în Sf. Treime: Tatăl, Fiul și Sf. Duh.

Cu numărul 7 se găsesc mai multe exemple. Așa Faraon, în visul pe care i-l tălmăcește Iosif, vede 7 vaci grase și 7 slabe, 7 spice pline și 7 goale.

Numărul anilor mesianici preziși de profetul Daniil este un multiplu de 7.

În Sf. Scriptură: cel drept va cădea de 7 ori și se va ridica, pe când cei răi se vor cufunda în rău.

În antichitatea păgână găsim de asemenea exemple de întrebuințarea simbolică a numărului 7:

Astfel cele 7 minuni ale lumii — 7 monumente care ațâțau curiozitatea tuturor — descrise într'o lucrare atribuită lui Philon din Bizanț, după tradiția cea mai răspândită erau: 1. Piramidele din Egipt. 2. Grădinele suspendate ale Semiramidei din Babilon. Statuia lui Zeus Olimpianul, opera lui Phidias. 4. Colosul din Rodos — o statuie colosală la intrarea portului și care se vedea dela mare depărtare. 5. Templul zeiței Artemis din Efes. 6. Mausoleul din Halicarnas. 7. Farul din Alexandria.

Cei 7 înțelepți ai Greciei, filosofi și oameni de stat, care au trăit în sec. VI înainte de Hristos și care, după tradiție; erau:

Bias din Priene, Chilon din Lacedemona, Cleobul din Lindos, Peri-

---

*) Din Basmele Românilor de L. Șăineanu.

andru din Corint, Pittacos din Mitilene, Solon din Atena și Thales din Milet.

În realitate se crede că cei 7 înțelepți au fost oameni de stat cu experiență, cărora li s'a admirat bunul simț și li s'au cules sfaturile. Se povestește că fiind întrebați asupra celei mai desăvârșite guvernări, au răspuns astfel :

Solon : guvernarea cea mai desăvârșită este aceea în care nedreptatea făcută unui cetățean, este resimțită de toți.

Bias : aceea în care legea ține loc de tiran.

Thales : aceea în care domnește egalitatea averilor.

Pittacos : aceea în care domnește omul cinstit și niciodată ticălosul.

Cleobul : aceea în care teama de dojană e mai puternică de cât legea.

Chilon : aceea în care legea vorbește în locul oratorului.

Periandru : aceea în care cârmuește aristocrația.

Legenda celor 7 înțelepți, culegere de povești orientale. Un rege văduv, care avea un fiu dela soția dintâi, s'a recăsătorit. Fiul învăța undeva departe și, terminându-și învățătura, vine acasă cu profesorul lui. Acesta citește în stele că elevul său este amenințat de o mare primejdie, dacă nu păstrează 7 zile o muțenie complectă. Mama vitregă face tânărului propuneri vinovate, pe care el le respinge prin semne. Infuriată de aceasta, ea îl învinovățește înaintea regelui că a voit s'o necinstească și regele îl condamnă la moarte. Dar fie care din cei 7 înțelepți, care contribuise la educația prințului, vin și povestesc regelui timp de 7 zile câte o istorie, a cărei învățătură este că nimeni nu trebuie să se încreadă în șireteniile femeilor și reușesc astfel a întârzia executarea pedepsei. Bineînțeles la fiecare din aceste istorii regina spune alta, a cărei concluzie este cu totul opusă. Dar împlinindu-se termenul de 7 zile, prințul vorbește, se desvinovățește și vitrega este pedepsită.

În istoria Greciei este războiul celor 7 contra Tebei. Edip, după precizarea oracolului, fără să știe, fusese omorătorul tatălui său, devenind apoi soțul mamei sale. Din această unire blestemată s'au născut copii, între care Eteocle și Polynice. Făcându-se mari, alungară pe tatăl lor și se învoiră să stea pe tron cu rândul, câte un an. Dar Eteocle, cel mai în vârstă, refuză să cedeze coroana fratelui său. Polynice se refugie la curtea lui Adraste, regele din Argos, luă pe fata lui de soție, înarmă pentru el Mesenia, Arcadia și Argolida și se duse să asedieze Teba.

Trupele erau comandate de 7 șefi renumiți : Polynice, Adraste, Tyden Capaneu, Amfiaraos, Hipomedon și Parthenopeu.

Cei doi frați se uciseră în luptă, și toți șefii, afară de Adraste, pieriră, dar ei lăsară ca răsbunători pe urmașii lor, care luară Teba și dădură tronul lui Tersandru, fiul lui Polynice.

La Romani de asemenea este întrebuițat numărul 7. Astfel Roma

e numită oraşul cu 7 coline, din cauza celor 7 munţi pe care-i cuprindea în incinta sa: Palatin, Capitoliu, Quirinal, Esquilin, Coelius şi Aventin.

La Roma au domnit 7 Regi: Numa Pompiliu, Tullus Hostilius, Ancus Marcius, Tarquiniu Priscus, Servius Tullius şi Tarquiniu Superbul.

Enea, eroul din Eneida lui Virgiliu, a rătăcit 7 ani pe mare, de când a plecat dela Troia până a ajuns în Italia.

Când Zeiţa Junona, care ura pe Troeni, se duce la Eol, regele vânturilor şi-l roagă să tulbure marea pentru a îneca corăbiile lui Enea, ca să-l convingă, îi spune că are de 2 ori 7 nimfe, din care pe cea mai frumoasă, pe Deiopeia, i-o va da lui de soţie ca să-l facă părinte de copii frumoşi. După naufragiu, Enea ajunge la ţarmul Africei numai cu 7 corăbii şi, ducându-se în recunoaşterea ţinutului, a vânat 7 cerbi, câte unul pentru fiecare corabie.

Astrologii şi alchimiştii atribuiau numărului 7 o putere fatidică; ei socoteau că celor 7 planete: Soarele, Luna, Jupiter, Venus, Saturn, Marte şi Mercur le corespund cele 7 metale principale: aurul, argintul, zincul, cuprul, plumbul, ferul şi mercurul.

În Ştiinţele oculte 7 e număr sacru, simbolul armoniei lumilor.

În Apocalips sunt menţionate 7 biserici, 7 sunt spiritele însărcinate să trâmbiţeze laudele lui D-zeu, 7 peceţi închid cartea profeţilor, 7 îngeri sunt slujitorii celor 7 plăgi ale Egiptului.

Şi în credinţa creştină figurează numărul 7. Astfel sunt cele 7 taine: botezul, ungerea cu sfântul mir, pocăinţa, împărtăşania, maslul, nunta şi preoţia

Se mai citează cele 7 vorbe pronunţate de Isus pe cruce, înainte de a-şi da sufletul: I. Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac (Luca 23₃₄). II. Mi-i sete (Ioan 19₂₈). III. Mamei sale şi apostolului Ioan le-a zis: Femeie, iată fiul tău. Iată mama ta (Ioan 19_{25, 27}). IV. Hoţului care se converteşte îi face promisiunea: Azi vei fi cu mine în rai (Luca 23₄₃). V. Adresându-se lui D-zeu, scoate acest strigăt: Doamne, Doamne, de ce m'ai părăsit! (Matei 27₄₆). VI. Înainte de a-şi da sufletul a zis: Tată, în mânele tale încredinţez sufletul meu. (Luca 23₄₆). VII. La sfârşit strigă: S'a făcut! (Ioan 19₃₀).

În basme găsim de asemenea întrebuinţat numărul 7. Aşa Pietrea Voinicul răpune 7 smei, dă mamei sale cheile dela toate camerele, oprind pe a 7-a. Balaurul are 7 capete, calul năzdrăvan are 7 inimi. Când bătrânii orbi de 7 ani de zile îşi recapătă vederile, văd întâi ca un copil de 7 ani.

Până şi la V. Alexandri, în poezia Peneş Curcanul: „Românul are 7 vieţi în pieptu-i de aramă“.

Vor mai fi desigur şi alte exemple de întrebuinţarea şi rolul numerelor, dar un lucru se desprinde din cele de mai sus, că este un fond comun, care s'a transmis din timpurile cele mai vechi până în timpurile de azi.

V. Ghiţescu

Valoarea educativă a învățământului practic în cadrul regiunii

De o bucată de vreme, școala românească — școala de toate gradele și de toate categoriile — trece printr'o mare și continuă prefacere. Faptul acesta s'a accentuat mai ales în urma războiului mondial, de când s'au încercat o mulțime de reforme școlare. Gândul conducătorilor a fost întotdeauna bun: ridicarea poporului la un nivel cultural mai înalt, măcar ca al minoritarilor — pe care am fi vrut să-i contrabalansăm. Dar, ca orice lucru elaborat în pripă, aproape toate reformele școlare nu au dat rezultatele dorite. Ba, dimpotrivă, s'a observat, mai curând — și mai ales în școlile supraprimare — o inflație școlară și o mediocrizare a învățământului. Și așa, în loc să ne găsim în fața unui „stat eminent cultural“, cum l-ar fi vrut reformatorii, ne găsim în fața unui stat de analfabeți știutori de carte. Nu exagerez!

Vina e deopotrivă de mare a școlii ca și a societății. A școlii care a crezut într'un învățământ teoretic, într'un învățământ ce nu avea aproape de loc legătură cu viața cea de toate zilele; și a societății, rurale îndeosebi, care a crezut că rolul școlii este să dea certificate — care certificate să fie tot atâtea polițe de scontat în bugetul statului.

Iată, dar, greșeala — recunoscută de altfel de toată lumea cea mare a învățământului nostru: teoria. Teoria a fost slăbiciunea noastră, a fost o modă care ne-a îmbătat, pentruca după ce ne-am desmeticit să-i vedem inutilitatea și lipsa de contact cu realitatea cea vie a vieții sociale. Căci, rostul învățământului este cu totul altul. Nu șomeuri intelectuali și analfabeți știutori de carte are a da școala românească, ci are a creia cetățeni destoinici, luminați și conștienți de rolul lor în stat, cetățeni capabili a se adapta realităților sociale și naturale ale țării.

Cultura, într'un stat democratic cum e al nostru, trebuie să fie un altoiu verde pe trupul nației — altoiu potrivit necesităților și puterilor ei de dezvoltare. Nu înseamnă cultură îndoparea nației cu cultură în massă. Trebuie, mai degrabă, o cultură a masselor — după puterea lor de asimilare și după trebuințele lor imediate.

De sus ne-au și venit exemple. E semnificativ rostul „Echipelor Regale“ de lucru care împânzesc, de câțiva ani, vara, satele țării noastre, îndrumând și practicând școala vieții; făcând, adică, muncă efectivă, cot la cot cu gospodarii care trăiesc tot așa de înapoiați, ca și strămoșii lor de acum câteva secole. Alături de echipele regale se strâng, acum, formațiunile străjerești, cercetășești și premilitare.

Așa dar, un suflu nou se simte peste țară. Suflul unei educații practice, care să învețe pe om cum se sfințește locul.

Ținând seamă de curentul acesta al vremii, subiectul nostru: „*Valoarea educativă a învățământului practic în cadrul regiunii*“, cred că e bine venit și, dacă nu e nou și original ca ideologie, apoi sper totuși să prezinte interes.

Să încercăm, mai întâiu, o sumară definiție a conceptelor „*învățământ practic*“ și „*cadru regional*“.

Învățământul practic, spre deosebire de învățământul propriu zis — informativ, are un scop utilitar. Vechea noastră școală ne dădea o sumă de cunoștințe teoretice, fără alt scop decât acela de a ne încărca memoria, de a ne face, pe cât posibil, mici enciclopediști. Învățământul mai nou, dimpotrivă, e legat și condiționat, în oarecare măsură, de cadrul social și geografic. Școlarul pătrunde cu el în realitatea pe care o judecă și o apreciază, căci trăiește în mijlocul ei. Școala mai nouă începe a pregăti finerimea pentru viață. Și dacă tendința întregului învățământ este aceasta, apoi cu atât mai mult rolul activității practice propriu zise este mai important.

Ce înțelegem prin învățământ practic? Desigur noțiunea aceasta are sfera cea mai mare. Ea cuprinde tot învățământul așa zis teoretic — căruia caută să-i imprime un scop utilitar — dar, negreșit, cuprinde dexteritățile, lucrul manual și încă ceva pe deasupra. Acest ceva este ceea ce dă o deosebită valoare învățământului nostru practic. Este orientarea sigură și binefăcătoare, pentru pregătirea — din toate punctele de vedere — a viitorului gospodar și cetățean.

„Învățământul practic, așa cum trebuie să se predea în școala primară și complementară, nu poate fi socolit că intră în cadrul învățământului profesional, ci în acela al unui învățământ armonic. Dacă ne referim la învățământul armonic, acesta are pretenția să desvolte deopotrivă toate însușirile de care dispune individul; cel profesional, din contra, vrea dezvoltarea unor anumite aptitudini și anume pe cele proeminente, care indică individului direcția unde trebuie să-și îndrepte activitatea deci, care îi determină profesiunea« 1).

De altfel este lucru știut că învățământul practic este de folos multor obiecte din învățământul teoretic, care prin caracterul lor trebuie să rămână practice; spre exemplu: aritmetica, geometria, geografia, șt. naturale, desenul.

Dar, adevărata valoare educativă a învățământului practic, nicăiri nu se poate vedea mai bine ca atunci când acest învățământ a fost izvorit din nevoile vieții locale, din cerințele regiunii.

Și ce este regiunea?

În primul rând o unitate geografico-economică, fie că reprezintă un ținut de munte, deal sau șes. Regiunea își are legile proprii ale vieții ei, în afară de legile generale ale țării. O regiune e și o unitate etnografică, bine distinctă, care-și are tradiția, obiceiurile, poezia și literatura ei aparte. Pământul românesc, deși așa de felurit din punct de vedere morfologic, a avut norocul să crească un neam mult mai unitar decât al altor țări, unde adesea locuitorii din Nord nu se prea pot înțelege cu cei din Sud. Totuși și la noi e existentă regiunea, ca dovadă că ea a și intrat în dreptul administrativ al țării. Cu o simplă deosebire — că la noi regiunea e tot una cu provincia istorică.

Așa dar regiunea e o realitate.

Și pentru a o înțelege mai bine, vom restrânge noțiunea de regiune la aceea de ținut, dacă nu vom putea s'o restrângem chiar la aceea de „orizont local“.

Județul Neamț, datorită așezării sale geografice, cuprinde în mic a-

1) C. Stan, în prefața vol. Lucru Manual de A. Marinescu.

spectul general al țării: regiuni muntoase deluroase și șese. Prin urmare, viața fiind foarte variată, aspectul școlii va fi și el variat: școala satului de munte, școala satului de deal și școala satului de șes. Pentru fiecare categorie din aceste școli, se va încadra în materiile de învățământ, aspectele locale ale vieții sociale și ale legăturilor ei cu pământul. Bine înțeles, predarea învățământului practic va începe conform cerințelor pedagogice, în mod sistematic și progresiv.

„Educația practică nu va fi considerată ca făcând o ramură aparte a activității pedagogice, — reprezentată prin lucrări practice, independente de cultura teoretică, — ci, ca fiind subordonată scopului general al educației. Ea trebuie folosită întrucât servește la realizarea aceluiași scop, pe care și-l propune educația intelectuală și morală” 1).

În primii șapte ani de copilărie, adică înainte de a fi dat la școală, activitatea copilului se reduce la joc. Jocul, după părerea multor pedagogi, este manifestarea liberă a forțelor fizice și psihice. În joc își pune copilul toată ființa, mai ales fantasia care dă lucrurilor și ființelor însușiri ce nu le au. De aceea, în jocul lor, ne vor fi de mai mult preț mijloacele de care se servesc pentru realizarea unui scop, decât însuși scopul. Căci, jocul este un exercițiu de dezvoltare a tuturor forțelor individuale și poate fi privit și ca o pregătire pentru viața serioasă de mai târziu.

Și atunci, dacă ținem socoteală de acest lucru, putem folosi jocul, în o anumită măsură, ca o activitate practică și, deci, ca o trecere la munca serioasă a școlii—mai ales dacă ținem socoteală că este bazat pe interes și plăcere. Copilul va trece astfel, în viața școlară propriu zisă, pe nesimțite.

Iată deci, activitatea practică de o importanță covârșitoare, ca intermediară între jocul propriu zis al copilului și munca serioasă a școlii, iar pentru elevii mai mari ca un stimulent variat al învățământului teoretic.

Programa noastră de învățământ, în afară de obiectele teoretice, prevede și lucrul manual pentru băieți și fete, ca o aplicație practică. Sunt școli care au ateliere și unde se lucrează în mod efectiv în această direcție.

Ce se cere la acest obiect știm cu toții. Lucrul manual, care începe chiar din cl. I, a fost introdus cu un rol bine stabilit. El influențează mintea, sentimentele și voința copilului. E de ajuns să ne amintim cu câtă plăcere taie copilul de cl. I-a diferite figuri din hârtie și cât de curios le colorează. Sau modelajul, care face din copil un creator de atâtea figuri bizare, de animale și lucruri, până când la clasele superioare, modelajul ajunge un auxiliar al geografiei și al științelor naturale.

Ce să mai vorbim despre celelalte posibilități ale lucrului manual: împletiturile din paie, rafie, nutele și chiar sârmă, care dau o deosebită încredere elevilor, atunci când pot și ei duce acasă un lucru util, confecționat prin munca și priceperea lor!

Iar dacă ne referim la învățământul complementar, unde, cum am spus, pot exista ateliere practice, vom trebui să amintim de adevăratele meșteșuguri care se pot învăța acolo, atât pentru fete cât și pentru băieți.

Băieții învață tâmplăria, sculptura rudimentară în lemn, traforajul, apoi llnchigeria, putând ajunge să facă ei singuri obiecte ușoare și utile.

1) G. Antonescu. Din probl. pedag. moderne.

Fetele, în afară de lucrul de mână al cusăturilor de tot felul, pot ajunge chiar să lucreze în atelierele de tors borangic sau lână și de țesut pânzării sau covoare. Nu mai vorbim de practica pe care o fac în vederea bucătăriei — ocupația casnică principală a femeii gospodine.

Importanța acestui obiect e atât de mare că—în afară de crearea unor școli de specialitate, care sunt: școlile de meserii, școlile profesionale de fete, școlile de agricultură și menaj școlile de horticultură, apicultură și sericicultură, — lucrul manual a fost introdus, în mod obligatoriu, chiar și în școlile teoretice de sama liceului, fiind ca o contra-pondere și ca o destindere a intelectualizării.

Un lucru a mai rămas să precizăm noi, în legătură cu acest învățământ.

Cum poate fi el influențat și completat cu cerințele regiunii ?

Cum am mai spus, județul nostru, pe care-l luăm ca exemplu de regiune, prezintă un nod al tuturor formelor de relief.

Așa dar, școala muntelui va fi o școală forestieră în primul rând. Toată industria lemnului, dela plantație, lucru în pădure, tăierea copacilor, plutăritul, lucrul în fabrici și ateliere, se va studia temeinic și i se va evidenția rolul economic capital ce reprezintă pentru țara noastră. „Codru-i frate cu Românul“ nu va mai fi numai o tiradă patriotică, ci va căpăta astfel un sens și o valoare deosebită pentru viață. În afară de asta, școala muntelui ar trebui să inițieze pe elevi și asupra altei ocupații caracteristice: păstoritul, cu toate derivatele lui. Creșterea vitelor și a oilor se va studia amănunțit, iar produsele acestora se vor fabrica după cerințele impuse de industrie.

Școala dealului, referindu-ne tot la județul nostru, va fi o școală a creșterii vitelor, a păsărilor, a viermilor de mătase, a albinelor și a pomiculturii etc.; iar în limita posibilității — ca și la munte — agricultura își va avea locul ei.

Elevul va învăța și va pune în practică, în curtea școlii și acasă și în grădina de pomi și de zarzavat, toate aceste feluri de ocupație, alături de părinți.

Școala șesului, va fi școala muncii sistematice și rodnice a pământului.

România este o „țară eminentemente agricolă“, viața materială a țărânului nostru fiind în majoritate asigurată de agricultură. Elevul va trebui să cunoască toată munca pământului și îngrijirea vitelor, după modelul altor state incomparabil mai civilizate ca noi.

Și încă un fel de școală mai cere regiunea. Școala cu caracter comercial. Elevul va putea fi pregătit în vederea punerii în valoare a produselor de tot felul, învățământul său fiind un corolar al celorlalte activități pe care le-am văzut.

În încheiere vom mai afirma câteva constatări: învățământul practic este cel mai bun mijloc de intuiție; prin el putem să ne dăm seama mai bine de individualitatea copilului, căci în activitatea lui adaugă întotdeauna și ceva personal, desvoltă atenția, răbdarea, spiritul de ordine și prudență. În plus mai desvoltă și spiritul social, căci munca înobilează și înfrățește pe om, în lupta contra naturii pe care o subjugă folosindu-i bogățiile.

Într'un cuvânt, învățământul practic are a informa și forma pe viitorul cetățean al statului și gospodar al satului, căci „avem o massă imensă de

țărani, care, chiar dacă s'au apropiat de școală, nu au folosit nimic dintr'însa în ceea ce privește rostul lor. Adevărata învățatură este aceea care ajută pe om la rostul lui, nu la rostul străin de dânsul. Și un țăran care, după ce a mântuit școala primară, lucrează pământul lui tot așa de rău, un țăran care alături de agricultura lui nu știe să găsească alt izvor de venit, care și agricultura aceasta o face pe linia strămoșească fără nicio îndreptare și fără nici un fel de adaos, un țăran a cărui știință de a ceta îl ajută numai să priceapă gazetele proaste, care înveninează sufletul și a cărui știință de a scrie îl ajută numai să facă denunțuri și petițiuni, țăranul acesta mai bine nu ar mai fi învățat carte¹⁾.

Deci, școala noastră va trebui să se transforme mai mult în școală practică a vieții, decât să rămână o școală teoretică a cărții.

Acolo unde s'a înțeles mai demult acest lucru, avem sate bogate, locuitori sănătoși și vioi, trăind într'o atmosferă igienică și chiar cu preocupări culturale, în spre deosebire de alte locuri unde totul zace în întunecimea și mizeria secolelor.

Aurora Turcu

---

1) N. Iorga : Sfaturi pe întunec (conferințe la radio) p. 7. București, edit. Fundațiilor Regale, 1937.

Străjerismul și Tinerimea cea Nouă

„Învăță pe prunc calea ce are s'o urmeze;
și când va fi în vârstă nu se va abate dela ea”.

(Miron patriarh)

Dacă ziua de eri a fost oare-cum umbrită, fiindcă în lupta pentru viața materială tineretul n'a avut un ideal, apoi tineretul de azi are mai multe datorii sfinte de îndeplinit către Neamul Său.

El e dator să muncească cu dragoste și neconținut pentru clădirea unei României puternice.

El trebuie să refacă societatea în bine și să formeze o generație creatoare, activă și plină de optimism.

El trebuie să fie o strajă a credinței noastre ortodoxe, un adevărat creștin și un apostol al învățaturii Mântuitorului.

El trebuie să fie o lumină și o podoabă a generațiilor de mâine.

El trebuie să fie fala Românismului biruitor și să multiplice virtuțile generațiilor cari au rămas neclintite pe aceste meleaguri.

El e dator să cultive tradiția și obiceiurile strămoșești, să cinstească pe toți înaintașii lui — vitejii — cari și-au vărsat sângele lor pentru binele României.

El e dator să-și apere cu sângele lui granițele Țării și să reacționeze în cadrul permis de ordinea socială în contra dărâ-mătorilor de virtuți.

O atare mentalitate nu putea fi refăcută la acei vârstnici și atunci toate privirile oamenilor de bine s'au îndreptat către tineret, care e mai accesibil pentru ceva nou și mai ușor de îndrumat pe o cale voită și bine determinată de mai înainte.

Astfel s'a format convingerea generală, că refacerea societății în bine poate veni numai dela o educație chibzuită și bine îndrumată a tineretului; un tineret capabil de cel mai înalt patriotism, un tineret adevărat Român, cu mintea sănătoasă într'un corp sănătos, educat în spiritul credinței și al obiceiurilor străbune.

Pentru aceste motive s'a creiat de către Monarhul-Rege-Pedagog, de către Marele Străjer, o instituție numită „*Straja Țării*”,

impins de marea-I dragoste ca să-și formeze vajnicii conducători ai Neamului și să-și pregătească o generație, al cărei comandament moral să fie deviza: „*Credință și muncă pentru Țară și Rege*“.

În ziua de 6 Mai 1934 M. S. a promulgat Legea O. E. T. R. care a fost votată de Senat la 26 Aprilie 1934 și de Adunarea Deputaților la 28 Aprilie 1934, și a dat atribuțiuni conducătorilor Oficiului să-și ducă până la maximum realizările în vederea supremului scop.

Conform legii — care are caracter de obligativitate — tineretul Român a fost îndrumat să se înhame la treabă și să activeze primindu-și o educație tehnico-practică, națională, socială, religioasă, morală și fizică.

Străjerismul e un intensificator al activismului și un mijloc educativ al Societății.

El dezvoltă calități: dragostea, înțelegerea, bunătatea, camaraderia, atitudinea demnă, curățenia sufletească.

El dezvoltă conștiințiozitate în muncă, care trebuie să fie idealul întregii vieți a tuturor Românilor.

El dezvoltă o educație a disciplinei, pe baza căreia se așează noua clădire a Statului Român, și el clădește o țară nouă, o țară puternică, o țară care nu va putea fi biruită pe niciun teren.

Străjerul trebuie să fie un bun cetățean, un desăvârșit patriot, iubitor de neam și de Rege, și mândru că e Român.

Străjerul trebuie să-și pună toate virtuțile în slujba României.

El trebuie educat în așa fel ca să stabilească un echilibru între activitatea spirituală, morală și cea socială-economică și învățat de prunc pe aceste căi, când va fi în vârstă nu se va abate dela ele.

Așadar „Străjeria“ pornită din dorința de regenerare morală și înviorare națională este o direcție nouă a educației neamului, este voința și avântul Românismului biruitor.

L. D. Roic, profesor
Comandantul Cohortei „Ceahlău“

ALECU RUSSO

....să se închidă Alecu Russo, ca un răzvrătit al orânduelii publice din țara sa ; să se privigheze zi și noapte de către doi jandarmi destoinici și numitarnici ; să se țină la cea mai aspră opreală, fără a i se da de scris sau de a primi el scrisori și a se așeza pe hrană de fasole și pe canon de rugăciuni spre ași veni la pocăință și la ispășirea păcatelor....

Așa suna ordinul prin care Alexandru Russo a fost exilat la mănăstirea Soveja, a doua zi după reprezentarea piesei lui „Provincialul la teatru național“. 26/II. 1846.

Piesa nu ni s'a păstrat, dar se știe că subiectul era din viața haiducilor moldoveni. Printre altele se cânta :

Din Focșani la Dorohoi
Țara-i plină de ciocoi.

Aga îl aduce la Ministru :

— Domnule, dumneata vrei să tulburi țara.

— Eu domnule ministru ? Zău nu vă înțeleg !

— Dumneata ai scris o bucată care atacă orânduiala publică și întocmirea țării. Va să zică, dumneavoastră, domnilor, nu voiți să vă astâmpărați și să trăiți fără a turbura orânduiala ! (Soveja).

Peste câteva clipe vine ordinul citat, semnat de Mihail Vodă Sturza, iar Russo—oprit de a mai trece pe acasă—este suit într'o căruță și pornit spre Vaslui.

Astfel simțitorul poet, născut în Basarabia la 1817 cu numele de Donici, supranumit când trece în Moldova, Rusu, după ce studiasse liceul și universitatea la Geneva remarcându-se prin poeziile ce făcea în limba franceză, după ce fusese judecător în orașul Piatra-Neamț (1841) lăsând slujba pentru poeziile populare, după ce legase prietenii strânse cu elita luptătorilor naționaliști de care se apropia prin ideile și talentele sale, este nevoit să plece „într'un voiaj gratis, mulțămită guvernului“ până la mănăstirea Soveja spre a sta o lună.

Dar, ca și toți tinerii conducătorii depe vremea aceia, era obișnuit cu astfel de recompense : „îmi place să râd în fața prigonirei !.... Adio !.... spune amicilor că îi scutesc de a se îmbrăca în haine negre“. Așa îi scria lui Alexandri în momentul plecării.

Dealtfel la mănăstire duce o viață relativ bună : bea cafea, citește din Theophile Gautier, din revista lui Bălcescu, ba la 9 Martie primește vizita

a 3 cucoane, care se plâng că nu au servitori. Iată nota lui Russo din „Soveja“ interesantă prin gândurile ce exprimă :

...„se vede că oamenii locului nu vor să slujească pe ciocol ; iată cuvântul pentru care aceștia îi numesc proști ; eu din contra, îi cred pentru aceasta oameni zdraveni“.

Mai greu o duce răbdătorul patriot în temnițele Clujului, după doi ani, în 1848, unde este închis, căci refugiindu-se spre Paris, s'a abătut pela marea întrunire dela Blaj. La arestare se găsește asupra lui mai multe exemplare din „Deșteptarea României“ a lui Alexandri. Ungurii îi mai pun în sarcină că face parte din comitetul Croato—sârbo—valaho—saxon format contra Ungariei ! (?).

Este condamnat la moarte. Scapă datorită intervențiilor ce au făcut la Buda-Pesta și alte capitale, prietenii lui.

Dela Cluj pleacă la Paris unde se întâlnește cu Kogălniceanu, Alexandri, Bălcescu etc. Aici scot revista „România viitoare“.

Intors în țară este avocat la Iași, dar se susține mai mult din arendășie (era arendașul moșiei Mircești a lui Alexandri).

Moare la Iași la 1959.

. . .

Alexandru Russo este socotit în literatura noastră ca reprezentantul de frunte și teoreticianul curentului popular.

El are o mare activitate folkloristică.

Colindă munții culegând poezii, cântece, legende. Se spune că Alexandri a început a culege poezii populare la îndemnul lui Russo și că multe din poeziile publicate de Alexandri sunt culese de Russo.

Admirația lui Russo pentru literatura populară se vede aproape în toate manifestările sale literare, dar mai ales în articolul „Poezia populară“ publicat în „Albina Pindului“. Este cea dintâi scriere despre folklorul român și de mare valoare. Cuprinde VI capitole, din care este bine să se cunoască ceva :

„Datările, poveștile, muzica și poezia sunt arhivele popoarelor. Cu ele se poate reconstitui oricând trecutul întunecat.

...Intre diferitele neamuri răspândite pe malurile Dunării, nici unul nu are ca neamul românesc, o poezie populară atât de originală, atât de variată, atât de frumoasă și atât de strâns unită cu suvenirile anticității.

Născut din sânge meridional, strămutat de sub un soare ferbinte într'o țară nouă, neamul român a păstrat o închipuire fecundă, vie, grațioasă, o agerime de spirit care se traduce în mii de cugetări fine și înțelepte, o simțire adâncă de dragoste pentru natură și o limbă armonioasă, care exprimă cu gingășie și tot odată cu energie toate aspirațiile sufletului, toate încodirile minții

Poezia populară este întâia fază a civilizației unui neam, ce se trezește la lumina vieții; iar când acest neam cade din vechia sa civilizație, poezia populară devine paladium al limbei și al obiceiurilor strămoșești.

...Miorița! Cea mai frumoasă epopee păstorească din lume. Însăși Virgil și Ovid s'ar fi mândrit, cu drept cuvânt, dacă ar fi compus această minune poetică.

Deschid o carte istorică și văd în ea nume, date, pomeniri de războaie, însă nici o idee socială, de instituturi, de gradul civilizației diferitelor epoce. Nemulțumit, mă duc să vizitez monumentele, doar voi descoperi un vestigiu din lumea trecută; monumentele lipsesc! Mă întorc deci la limba și literatura de astăzi! Aicea mă cuprind fiori de ghiață!

Gramaticile îmi par niște seci disertații de limbistică latină, franceză, italiană... însă nu adevărate gramatici românești.

Cercetez literatura și dau de o amestecătură indigestă de limbi neolatine, de o sumă de idei luate fără nici un sistem dela streini și prin urmare nu-i găsesc nici un caracter original.

Unde este dar românismul? Unde să-l caut? pentru ca să-mi fac o idee exactă de geniul român?

Din întâmplare mă primblu într'o zi prin iarmaroc și deodată mă cred în altă lume. Văd oameni și haine ce nu văzusem în orașe; aud o limbă armonioasă, pitorească și cu totul streină de jargonul cărților. De unde eram la îndoială, dacă Românii sunt o nație sau o colonie cosmopolită română, un soi de Algeria franco-italiano-grecească, încep a întrevedea adevărul.

Iaca un om cu fizionomie veselă! El intră într'o colibă de frunze, scoate de sub suman un instrument ce-i zice lăută și se pune a cânta. Mulțime de oameni se îndeasă împrejurul lui și-l ascultă cu dragoste căci el zice balade strămoșești!... Ochii mi se deschid; o naționalitate întreagă se dezvelește în graiul, în hainele, în tipul antic, în cântecele acelor oameni.

...dinaintea mea se desfășoară un tablou care mă încântă; mai pe urmă lăutarul vrând să mă ducă în extaz, începe balada Meoriței:

Pe un picior de plaiu
Pe gură de raiu
Iaca vine în cale
Se cobor la vale
Trei turme de miei
Cu trei ciobănel, etc.

Și când el sfârșește, toată nedumerirea s'a șters din mintea-mi; rămân convins de naționalitatea română, de geniul român, de adevărata literatură română.

Înțeleg dragostea românului pentru țara lui ; îl înțeleg de ce zice el :

In neagra străinătate
Dorul m'apucă de spate.

...Iaca adevărata literatură de care se poate mândri Românii !

Fie forma versurilor uneori defectoasă, ele îmi par mie poleite cu razele geniului. Privighetoarea nu e frumoasă dar cântecul ei este din raiu".

Fragmentele acestea din articolul „Poezia populară“ a lui Alecu Russo cred că sunt suficiente pentru a ne da seama de aportul ce a adus în îndrumarea literaturii noastre pe căile ei naturale. El era de părere ca întreaga literatură cultă să se inspire din cea populară.

. . .

A doua ramură de activitate a lui Alexandru Russo este aceea care o duce contra tuturor curentelor de stricare a limbei. Lovește pe rând : în latiniști, în italieniști, în fonetiști etc.

Iși însușise, încă din Elveția, frumoase cunoștinți filologice. Dar mai avea oare nevoie de ele când iubia cu atâta pasiune dulcea literatură populară care distanța așa de mult limbile create științificește ?

Ideile lui în privința limbei s'au publicat sub titlu de „Cugetări“ în România Literară a lui Alecsandri 1855. Apar în capitole numerotate cu cifre latine.

Drept comentariu voiu da, și aici, câteva fragmente din ele.

Iată cum ironizează pe fonetiști și neologiști :

„Ce ar face Ștefan cel Mare pe un pământ unde n'au rămas urme de umbra lui măcar ?... Vorba lui nu mai este limbagiul nostru. Strănepoții Urecheștilor, Dragomireștilor, Movileștilor, i-ar zice în versuri, în ode și în proză : Eroule ilustru ! trompeta gloriei tale penetră inimile bravilor romani de admirăciune grandioasă și neindifinisabilă pentru meritul neinvincibilităciunei tale... ! la care lucruri frumoase deși neintelegibile pentru dânsul, Ștefan Vodă, bietul ! ar holba ochii lui cei înfricoșători... și s'ar culca iarăș în mormânt...“.

În altă parte își imaginează un om de spirit care întreabă pe un nepot al său, de curând sosit din străinătate :

„Hei... fătul meu spune-mi : învărtita cum se chiamă franțuzește ?...“

Învărtision, răspunse nepotul. Românește învărtita se chiamă astăzi Invărtăciune“.

Dar :

„Dumnèzeu își va face milă de noi și va trimite pe un Sampolion ca să lălmăcească urmașilor noștrii operele și limbele ce ne-au adus Drăgoșeștii și Rădeștii aceștia.“

Unul preface toată limba în „iune“ altul în „fie“ altul în „in“ ....nici-

unul nu se gândește că limbile se fac prin vreme, prin scrieri bune... idelle noi au nevole de cuvinte noi, dar nevoia să le dea la iveală“.

Este interesant ce spune despre Câmpia Libertății unde a fost la 1848 :

...„Intr'un ținut al Ardealului se ivi la 1848 o zi frumoasă pe un câmp înlins, unde 40.000 de români stau să asculte, sub aripele unui steag în trei culori, cuvântul *Inteligenței* ardelene.

În ziua aceea frumoasă, un lucru însă lipsea pe câmpul Blajului ...limba! *Inteligenții*, frați și fii ai miilor de Români adunați, depe tribunele câmpului libertății nu vorbeau românește, și vântul înviitor al acelor zile mărețe purta pe deasupra capetelor o babilonie de cuvinte stropșite din latinește, pe care bieții români nu le înțelegeau, deși le primeau ca semne de mântuire, zicând: o fi, da! așa o fi!

Intr'o sută sau două de intelegenții ce se aflau acolo numai pe doi bărbați i-am auzit grăind românește și aceștia când îi asculta vorbind strigau de se cutremura pământul: așa! așa e! iar nu o fi! așa o fi!“

În alte părți Russo este deadreptul teoretician :

„Asemănarea limbilor române, franceze, spaniole și italiene nu vine dela limba latină cultă, ci dela latineasca soldaților. Cu cât cearcă cineva analoghiile prin șirul veacurilor, cu atât asemănarea limbilor surori e mai mare în construcție, în cuvinte și în idei“.

De aceia :

„Dacă este ca neamul român să aibă și el o limbă și o literatură, spiritul public va părăsi căile pedanților și se va îndrepta la izvorul adevărat: la tradițiile și obiceiurile pământului, unde stau ascunse încă și formele și stilul; și, de aș fi poet, ași culege mitologia română, care-i frumoasă ca și cea latină sau greacă; de aș fi istoric, aș străbate prin toate bordeile, să descopăr o amintire sau o rugină de armă; de aș fi gramatic, aș călători pe toate malurile românești și aș culege limba“.

Și multe alte lucruri interesante, care îți umple sufletul de admirație pentru acela care le-a scris într'un timp atât de tulbure, totuși într'o formă și cu o concepție demnă de zilele noastre, se găsesc în Cugetările lui Russo.

Părerii de ce limba română nu poate deveni latină, condițiile în care se dezvoltă o limbă, ce-i aceia gramatică, cine o face etc... eliminând un element din limbă o distruge, și alte idei care sunt astăzi de multă actualitate. Citindu-le te convingi iarăși că Russo a fost un îndrumător al limbei noastre literare.

• •

A treia ramură de activitate a lui Russo este producția sa pur literară. Nu ne lasă opere voluminoase, dar deajuns de valoroase pentru a se vorbi totdeauna de ele.

Din toate locul de frunte îl ocupă „Amintirile“ și „Cântarea României“.

În Amintiri descrie, cu talentul său, câte ceva din pribegia tinerilor ce învățau prin străinătate, felul de petrecere a societății românești din epoca aceea, face aprecieri și ironizează pe schiloditorii de limbă, prezintă o parte din evenimentele istorice dintre 1821-1850 și... aduceri aminte din satul său natal de pe valea Bâcului:

„Măriuca! șasesprezece ani, față de trandafir și de spumă de lapte, ochi de mură, cămășuță de omăt cu altifloară subțire ca o creastă de rândunică și inimă de lăcrămioară; mult iubită, mult sărutată de un nufăr frumos de pe iaz. Ea era drăgulița tot satului!... dar nuferii sunt înșelători ca unda mirătoare în care se nasc! Al nostru se duse la moscălie cu făgădă de întoarcere... etc. ...etc.“

Chipul acesta din amintirea lui Russo este zugrăvit în culori necunoscute scriitorilor de pe acea vreme. (Petre V. Haneș).

Dar opera cea mai însemnată este Cântarea României.

A apărut prima dată la Paris (1850) în *România Viitoare*, prezentată de Neculai Bălcescu ca opera unui călugăr anonim. În felul acesta voiau să impresioneze mai mult pe streini.

La 1855 apare în România Literară a lui Alecsandri sub semnătura lui Alecu Russo.

Pentru că Alecu Russo scrie până la 1855 — patru ani înainte de moarte — toate producțiile sale în limba franceză (pe care o cunoștea excepțional de bine) și pune pe prieteni să i le traducă, Cântarea României a fost atribuită lui Bălcescu, care o prezentase cum am spus, la Paris, și care a tradus-o îndată în românește.

Și Russo și Bălcescu au Cântarea României în manuscrise personale. Dar prin studiu amănunțit s'a dovedit că este a lui Russo. Sunt asemănări între Amintiri și Cântarea României. De asemenea și în alte opere ale lui Russo se vede același fond și aceeași formă ca în Cântarea României. Russo este cugetător. În opera lui Bălcescu nu găsești maxime și cugetări. (Petre Haneș). Apoi manuscrisul lui Russo este mai complet și, în plus, Alecsandri ne lasă câteva scrisori prin care spune că Russo este adevăratul autor.

Trecând la analiza acestei opere, cunoscută tuturor, nu știi ce anume să alegi din cele 65 capitole — unele numai de o frază — care se întrec a fi mai frumoase! Compusă în felul Psalmilor lui David, vezi trecându-ți pe dinainte, ca o feerie, toată durerea și toată bucuria neamului nostru.

O luptă cu dușmanii:

„Văjâe Crivățul ....se clatină pământul ....răsună buciurile ...oamenii se izbesc de oameni ...zalele cu fierul, pepturile cu oțelul ...vitejii cad morți în țărână ...sângele desfundă pământul ...leșurile plutesc pe râuri ..pârjolul se învârtește în toate părțile!“

În altă parte:

„Un neam de viteji a râvnit la tainele tale și la grânele aurite ale holdelor tale... și tu ai legat pe viteji doi câte doi ...și ai arat cu dânsii farina....”

Apoi :

„Ești frumoasă, ești inavușită ...o țara mea!... ai copii mulți cari te iubesc... ai cartea de vitejie a trecutului și viitorul înaintea ta... pentru ce curg lacrimile tale?”

Ce pagini minunate scrise acum aproape o sută de ani, odată cu începuturile literaturii noastre!

• • •

În toate producțiile sale literare, Alex. Russo este un poet plin de simțire și gânduri.

Inchis la Edimburg scrie Reflexiuni politice. Exilat la Soveja scrie notele cu acelaș titlu (culegând, se spune, și Miorița). Inchis la Cluj, scrie cugetări despre libertate, judecători și patriotism. Mai scrie un studiu istoric despre Decebal și Ștefan cel Mare. Descrie frumos Stânca Corbului, Piatra Teiului cu o sumedenie de amintiri despre locurile noastre. Descrie „Iașii și locuitorii săi în 1840”.

Prieten nedespărțit a lui Alecsandri. Hotărârile unuia erau condiționate de a celuilalt. Modest, sărac, dar plin de talent. Compunător și traducător desăvârșit, întrebuițează o limbă plină de imagini, de expresii populare, o limbă plină de farmec!

Un mare poet! Și nu se putea alfel:

„Născut dintr'o căsătorie din dragoste, crescut în frumoasa Basarabie, educat sub influența romantismului (în Elveția) și trăit în județul Neamț sub stăpânirea puternică a naturii pitorești a Carpaților, a Bistriței, Ceahlăului, Russo era predestinat să fie cel mai poetic prozator român”. (Petre V. Haneș).

Néculai Moga

BIBLIOGRAFIE :

Alecu Russo — Scrieri. Ediția G. Bogdan-Duică.
Alexandru Russo de Petre V. Haneș.
Istoria literaturii de Nedioglu.

Răbojul

Domnul Nicu Georgian sosi acasă cu trăsura ; era în tovărășia a doi prieteni. Coborî anevoie din birjă, sprijinit de subșiori, dar protestând că se poate ține sdravăn pe picioare, deși la fiecare clipă amenința să se prăvale pe trotuar sau peste gard.

Cu mișcări nesigure scociorî în buzunarul vestei zece lei și-i întinse omului cocoșat ca o cioară pe cuibarul trăsorii hodorogite. Il îndemnă cu glas cleios :

„— Ține băete. E dreptul tău. Ai muncit și m'ai adus acasă ..
 ..,Dar nu tu... nu tuuuu!... calul sireacu... calul... Na, ia banii tăi și umblă... Umblă sănătos... Hai, circulă !“

— „ Să trăești, boierule“, mulțumi birjarul îndemnându-și gloaba, care-o porni șchioapă tirînd după dînsa scrișnetul fierăritei și colbul uliții.

Cei trei rămaseră nehotăriți în poartă.

— „ Ei, ce mai vreți ?“ se răsti domnul Georgian. „M'ai adus acasă?... M'ai adus!... Acum,... drumul!... Drumul... să nu vă vadă al de soră-mea... că v'ai fript“.

După această mulțămire domnul Nicu Georgian, bojbăind clanța porții intră cumpănindu-se domol în ogradă, în vreme ce tovarășii se depărtau, poticnindu-se și ei.

Coana Lența, sora dumisale, îl întâmpină cu aceiași veche muștrare :

— „ Bine, Nicule, iar vii așa ? Tot nu-ți vine mintea la cap ? Om bătrîn ești ? “.

— „ Lasă, Lență dragă... lasă și tu“, îngăimă fratele, domol, împăciuitor.

— „ Ce să las, omule, ce să las ? Tu nu vezi ? Nu te simți ? Hal e acesta pe tine?... Cum iai pensia, o loci... o bei... Nici tu o haină, nici tu o cămașă, nici tu nimic pe tine, nu-ți faci. Bei și iar bei!“

Domnul Nicu Georgian se apropie de dînsa și-i apucă mîna. I'o strînse între degetele lui uscate, fierbinți.

— „ Nu le mai supăra, Lență dragă ! Iartă și de data asta.

Iartă ca și'n alte dăți. Acuma știi cît îs de păcătos.

Is rupt și gol și scârnav... Știu că vi-i greu de mine..

Dar și mie mi-i greu ; mai tare decît vouă la toți..

Acum însă-i capătul.. s'a mântuit... n'am să mai fac.

N'am să mai risîpesc pensioara, Lența dragă. N'am să mai beau... Dar nici halne n'am să-mi mai fac ; și nici cămeși, Că nu-mi mai trebuie.., și capătul l... Ajută-mă, te rog, să mă culc în pat... că tare, tare mă simt slab, Lența !".

Aceste vorbe mulară inima coanei Lența, așa cum i-o muiiau întotdeauna alte vorbe, mai dîrze, de paisprezece ani și în fiecare an de douăsprezece ori, tocmai aștia ani de cînd îl găzduia și tocmai de atâte ori pe an de cîte ori încasa și el pensia de fost archivar la prefectură.

Asta era boala lui. Atunci cînd primea pensia, trecea pela toți negustorii cari vreme de o lună îl creditaseră pentru un păhar de vin, pentru o cafea, ori pentru un pachet de tutun. Le plătea tuturor dreptul lor, cinstit, fără a cerceta exactitatea cifrelor, și primea în schimb, ca rabat, cîte un sfert de vin, o cafea, o țigară..

Dar, fiindcă mai cu seamă cârciumarii erau mai mulți, căci domnul Georgian era client statornic al tuturor celor din mahala, — domnia-sa isbutea să se facă, în scurtă vreme „cuc“, consumînd tot așa de statornic rabatul lunar. Atunci se întorcea acasă cu trăsura, călcînd obiceiul de a veni acasă pe jos, ca în alte seri. Și în fiecare lună, pentru a o îmbuna pe coana Lența, făcea aceleași făgădueli, pe care însă le uita pînă la pensia viitoare, cînd plătea din nou datoriile lunii expirate....

De data aceasta însă, era în glasul domnul Georgian o oarecare sfîșiere. Ceva ce nu mai observase pînă atunci sora. Suna ceva ciudat în glasul acela ; parcă o hotărîre stranie și irevocabilă. De aceea coana Lența se domoli mai repede ca altă dată și-l îmbie în casă.

— „Lasă culcatul, Nicule. Halde mai înlăi la masă. Pe urmă te-i tot culca“.

— „Nu, Lența dragă ; că nu mi-i foame... Fă-mi așternutul și lasă-mă să mă liniștesc.... da, da, am zis bine.... să mă liniștesc.... Mîncăși fără mine. Pe urmă vom mai vorbi“...

Intrară în odăița albă, cu sobă caldă, cu miros de gutui și mireasmă de busuoc. Din ungherul dinspre răsărit îi prîvi icoana Maicii Domnului, de deasupra grăuntelui de lumină al candelii.

Domnul Georgian se așeză greu pe marginea scaunului, în vreme ce coana Lența aprindea lampa. Căci bătrînul nu suferise să-i puie electricitate în odăița lui.

— „Parcă nu mă pot deprinde cu lumina asta“, — spusese el cînd fusese vorba de tras un fir electric în chilia lui, — „prea e tare și prea tace. Cu lampa-i altceva. Parcă vorbește“.

Acum se făcu o lumină dulce, slabă, plină de svon molcom.

— „Așa, Lența. Acuma, așterne-mi, te rog ; că eu am să mă culc“.

Sora îi implini voia în tăcere, în vreme ce d. Georgian o privea cu ochii mari, ciudași.

— „Așa, Lențucă, așa. Să trăești... Acuma, dute la masă... să nu te aștepte băleții“.

— „Dar să-ți dau un pahar de lapte. măcar; ori să-ți fac un ceai?“

— „Nu, nu. Du-le... După aceea.“

Apoi în vreme ce coana Lența ieșia făcută pe ușă, avu o tresărire, de par'că s'ar răsândi.

— „Lență! Ia stai oleacă... Să nu uit. Am dat aproape toată pensia. I-am plătit pe toți. Mai am de dat lui Leizer două sute. Am vrut să i-i dau în seara asta, dar n'am mai dovedit. Uite-i aici. Trimite-i-le, te rog, pe băleți, să nu creadă omul că l-am uitat... Imi mai rămân trei sute. Ia-le tu că ai nevoie; știu eu. Mie nu-mi mai trebuie. Ține... Așa. Lui Leizer două, ște trei... Acum du-te. Vom mai vorbi după masă, dacă... dacă n'oi... adormi“.

Rămas singur, domnul Nicu Georgian se ridică încet de pe scaun și privi în jur, parcă ar fi căutat ceva. Apoi se îndreptă cu pași sleiți, dar siguri, spre cufărul brașovenesc de sub icoană.

Cu mâna tremurătoare, deschise lacătul cu cheia secretă. Ridică încet capacul, lăsând să se răspândească în aer un ușor miros de levănțică. Se aplecă și scoase dinlăuntru redingota de zile mari. O scutură și o puse pe speteaza scaunului. Apoi pantalonii, cămașa, un guler tare, — înalt și alb, — și o cravată neagră de rips.

În odăiță se întinse mirosul unor lucruri de demult, de pe vremea când cel dintâi rege al țării, cercetase, în tinerețe tîrgul și strânsese mâna domnului arhivar Nicu Georgian, îmbrăcat în redingotă nouă, cu guler înalt pînă la urechi și cu cravată de rips...

Lampa pâlpoi: o clipire. Bătrînul îi îndreptă fițilul; apoi ridică și mucul de iască al candelii.

Cu mișcări liniștite se desbrăcă, cercetînd pe rînd, lung, fiecare haină: surtucul ponosit, pantalonii vechi, ghetetele rănite. Le privea lung, cu regret, mîngăindu-le cu mâini firave.

— „Ați ajuns la capăt, saracele de voi!“ murmură el, păturindu-le pe masă.

Apoi se îndreptă către icoană. Se închină și bătu metanie, anevoie, cu pocniri de glesne și de genunchi. După aceea, întinzîndu-se pe pat, trase lampa mai aproape, pe măsujă. Cuprinse cu ochii toată încăperea. Dela icoana cu candelă, la polița cu gutui galbene, ascultînd în sfârșitul lămpii, tăcerile chillei, așa cum le asculta de paisprezece ani, în fiecare seară. De data aceasta însă lampa sfârșia parcă prea tare... Întinse mâna și coborî fițilul.

Apoi îl ridică din nou... Se dădu jos din pat. Uitase ceva! De cite douăsprezece ori în cei paisprezece ani, aducea acasă pentru nepoți o cutle de bomboane. Acum nepoții crescuseră că putea să le aducă, fără

păcat o cutle de țigări, ori o sticlă de șampanie, — dar obiceiul rămăsese.

Cutla nu lipsea nici în seara aceasta. O scoase cu mâni tremurătoare din buzunarul paltonului și o puse pe masă, la vedere.

Se culcă din nou. Privi la portretele copiilor de pe peretele din față și oftă ușor. Apoi vârî mâna sub pernă. Scoase de acolo un carnetel cu scoarțe roșii. Il mângâie și pe acesta... Erau acolo însemnări vechi, de pe vremea când d. Nicu Georgian era tânăr. Trecu peste ele, repede, biete amintiri scrise în versuri. Se opri la jumătatea filelor. Incepeau acolo însemnările vieților și morților familiei, înșirate rînd cu rînd, an cu an și zi cu zi, după cum membri familiei lui văzuseră lumina zilei ori ascultaseră, reci, năvala bulgărilor de pământ...

Deschise la întâmplare și cetii încetișor, ca o litanie:

„Astăzi, 24 Septembrie, 1917, s'a născut nepoțica mea, Maricica, la ceasul 8 dimineața... Să-i deie Dumnezeu noroc și viață lungă“.

...Și mai departe:

— „La 7 Iulie 1923, oara 9 seara, a murit vărul meu, Neculai, după ce a zăcut de tifos. Dumnezeu să-l ierte!“

...Iar mai încolo:

„Septembrie 25, anul 1927, oarele 11 noaptea s'a săvîrșit cumnatul Alexandru, bărbatul Lenței...“

Era ultima însemnare, care încheia un lung șirag de morți și de născuți. Pomelnicul unei familii, răbojul intrărilor și ieșirilor, păstrat cu grijă de arhivar.

Luând creionul, domnul Nicu Georgian îl înmuie între gingiile știrbe și, cu mâna tremurând, însemnă pe cea din urmă filă:

— „Iar azi, în ziua a patra a lunii Noembrie“... Se opri ascultând... Lampa clipi din nou... Era singurul svon în liniștea odăii. Nu se auzea nici un pas, nici o șoaptă, nici o chemare...

Totuși, domnul Nicu Georgian strânse grăbit carnetul cu scoarțe roșii, cu amintiri, cu nașteri și cu morți. Il vârî din nou sub pernă. Ascultă din nou svonul timpului și tăcerii...

Nimic... Doar lampa clipi, pentru a treia oară...

Cu degete de ceară, apucă roțița fitilului, învîrtind-o până ce în chille nu mai rămase decît o zare. Apoi rămase așa, cu privirile în golul tavanului alb...

. . . . .

Lampa pâcni pentru ultima dată și nu mai viețui decît grăuntele ver-zui al candelii de sub icoană, care privighè adâncul...

. . . . .

Culai, nepotul mai tânăr, intră tiptil, să nu-l trezească... Pe masă zări cutia obișnuită cu bomboane, adusă de moșu Nicu.

— „Dormi, moșule?” — șopti încet.

— „.....“

— „Doarme!” își răspunse tot el.

Luă cutia. Se aplecă asupra bătrînului ca altă dată. Buzele lui atinseră mâna întinsă peste plapomă...

...Sări în lături, scăpând cutia cu bomboane... Erau prea reci mâinile lui moșu Nicu...

— „Dar ce faci, Culai?” întrebă intrînd, coana Lența.

— „Mamă.. mamă... mi se pare, mi se pare că... a murit moșu Nicu!”...

...Depe speleaza scaunului zâmbi cămașa de pîchet alb, printre reverurile redingotei.

Aurel A. Rotundu

Prietenului care a plecat

=====
Lui J. P.
=====

...Cînd din codrii fără nume
Răsărise luna,
A plecat pribeag 'n lume
Pentru totdeauna ..

. . . . .
A plecat pe drumul mare
Tristul călător,
Să aline 'ndepărtare...
Neștiutu-i dor...

Insă mergînd călătorul
Spre întinsa zare,
A 'nțeles plîngînd că dorul
N'are deslegare...

. . . . .
...Și pe plînsu-i majestuoasă,
Raze toarse luna,
Dar plecat a fost deacasă
Pentru totdeauna.

Nicu Nohai

DILUVIANĂ

Melancolie,
vino să salutăm răsăritul
                    miraculos al lunii
și să ne'nfrățim cu liniștea
                    pământie-a ogoarelor!
Ascultă-mi oceanul din mine
și vino să'ngenunchiem
la morile de vînt ale trecutului,
căci orașul mi-a furat
superstițiile virstei
și-s singur!
Vino, melancolie,
să'noim crucea lui Moș-Chiril

de la poarta de ulmi
a copilăriei!
Vino și 'nchide-mi
cărarea,
pe unde, de-o vreme, Octombre,
prin zvonuri și valuri de foi,
își trece sălbatic vâltoarea,
— noian peste morții din noi!
Vino
și'n leagănul toamnei,
așterne-mi în purpură anii,
iar sufletul schimbă-l
în cîntec!

30.X.935

George Moroșanu

APOSTOLII

Cu soarele căzut în pîrg de lanuri,
porți grele de 'ntunerice se desleagă
și 'n gânduri risipite în desagă,
prîbegii-adună desnădejdi și planuri.

Cum vadu 'nghite apa din viroagă,
i-a frînt viața 'n margini de limanuri,
căci prinși odată de străvechi elanuri,
ei depărtării albe nu se roagă.

Prin vulturi de neliniști ce'si iau zborul,
ei rătăcesc cu munții înainte,
dar nu vreau să cunoască viitorul.

Asemenea aducerii-aminte,
pe drumuri sure umblă cu piciorul,
de par'că-s pretutîndenî oseminte.

16.XII.935

George Moroșanu

O noapte de groază

O noapte întunecoasă se așternuse pe pământ și era chiar în ajunul Crăciunului când mă întorceam acasă dela familia unui prieten, mort de curând, unde făcusem o ședință de spiritism. Colțurile străzilor prin care treceam, nu știu de ce nu erau luminate. Tot timpul cât am mers eram copleșit de gânduri triste, care mă apăsau greu.

„Viața ta se apropie de sfârșit... Pocăște-te“.

Acestea au fost cuvintele ce mi le-a comunicat în timpul ședinței spiritul prietenului meu. Am cerut să se repete, dar nu numai că a repetat dar a și adăugat: „chiar în noaptea aceasta“. Eu nu cred în spiritism, dar gândul de moarte te face să fi indispus. Moartea, noi nu putem s'o înlăturăm, ea triumfă peste noi; dar cu atât mai mult, o aducere aminte, este mistica ființei omenești.

Acum când mă învăluia un întuneric de nestrăbătut, în față-mi cădeau fulgi de zăpadă, de asupra capului ofta a moarte vântul, când în juru-mi nu se vedea nici țipenie de om, mă cuprinsese o frică de nedescris.

Eu, om fără prejudecăți, mă grăbiam fără a mă uita înapoi căci mi-se părea că în urmă, sunt stafii și spirite. Această frică de ne spus, nu mă părăsi nici atunci când mă găsiam în fața camerei mele. Am deschis ușa intrând în odaie mulțumit că scăpasem de spirite. În modesta mea cameră era întuneric. În sobă, sinistru, plângea vântul parcă cerea să intre în odaie.

Dacă ași crede în spirite—mă gândiam eu—atunci în noaptea aceasta, sub plânsul jalnic al vântului ar trebui să mor... ce sinistru!

Am aprins chibritul și mi-am aruncat privirea împrejur. Atunci văzui ceva grozav... ce rău că vântul nu mi-a stins chibritul în clipa când se aprinsese. Poate nu mai treceam prin acele emoții grozave. Am țipat voind să fug pe ușe, căci în mijlocul odăiei văzusem un sicriu. Flacăra albastră a chibritului a luminat puțin, dar era destul ca să-l pot distinge. Pe capac era o cruce de aur și în fine ași putea să-l descriu în mod amănunțit cu toate că-l văzusem numai o clipă. Am fugit cât m'au ținut picioarele fiind stăpânit de o puternică frică. Pe scări era întuneric, picioarele mi se împedcau de palton, și nu știu cum de nu am căzut să-mi rup capul. Trezându-mă în stradă m'am rezemat de un stâlp ca să mă reculeg: Eram mal puțin mirat dacă ași fi găsit în odaie hoți, foc, sau tavanul căzut, decât să mă găsesc în fața unui sicriu. Nu-mi puteam explica cum un sicriu așa de scump în care trebuia să fie trupul unui milionar este tocmai în

camera mea sărăcăcioasă! Dacă nu este o minune, atunci trebuie să fie o crimă. Ușa a fost încuiată, iar locul unde îmi pun cheia nu-l știu decât cei mai buni prieteni, care nu puteau să-l pună. Spiritele mi-o spun că voi muri. Oare nu spiritele mi l-au pus? Eu nu credeam, dar o astfel de coincidență te face să crezi ori cât ai fi de ateu. Poate era o halucinație și altceva nimic.

Fulgii îmi cădeau pe față, iar vântul sufla fără milă. Mi se făcuse frig și trebuia să plec... dar unde? să mă duc înapoi? E cu neputință fiindcă ar însemna să mai văd încă odată sicriul. Să rămân în stradă? Am să îngheț de frig. M'am decis să mă duc la un prieten ca să dorm. Prietenul nu era acasă, am găsit cheia, am deschis ușa și pipăind prin întuneric m'am desbrăcat așezându-mă pe o sofa. Era întuneric... și prin geamuri a jale plângea vântul, în sobă acelaș cânt de iarnă. Am aprins chibritul. Lumina mi-a desvăluit aceeaș scenă grozavă. Un sicriu. Am țipat și nu știu cum am eșit din odaie. Mă miram cum ajunsese sicriul și aici. Desigur sunt bolnav sau poate nebun, iar cauza nebuniei nu putea fi decât spiritismul.

Doamne Dumnezeule ce să fac? Capul îmi plesnea de durere, afară era frig și nu aveam pe mine nimic, căci paltonul rămăsese în odaie și mă temeam să mă duc să-l iau. Ce-mi rămânea de făcut? Eram nebun, mai trebuia să și răcesc. Din fericire, mi-am adus aminte că nu departe stătea un prieten, medic, cu care am fost la ședință.

Am fugit la el și în timp ce suiam scările am auzit pe cineva venind în fugă de sus și nu mult după aceea strigând:

— La mine sergent!

În fața mea apare îngrozit prietenul. Eu l-am strigat pe nume și m'a recunoscut.

— Ce ai? Ce ți s'a întâmplat? Mă luă de mână și se opri. Era palid și tremura. Ochii îi luceau iar pieptul i se ridica în sus sub bătăile inimii.

— Tu ești?

— Dar ce ți s'a întâmplat Doctore?

— Oh! lasă-mă să răsuflex... sunt fericit că te văd, că ești tu, și nu este o vedenie. Blestemată să fie ședința de spiritism. Așa de mult mi-a zdruncinat nervii încât întorcându-mă acasă am văzut un sicriu în mijlocul camerei.

Eu nu credeam și l-am făcut să mai repete odată.

— Sicriu adevărat, zise Doctorul. Eu nu sunt fricos dar cred că și dracu s'ar speria dacă ar da în întuneric de un sicriu.

Eu am povestit la rândul-mi de sicriul văzut.

Ne-am oprit uitându-ne unul la altul.

— Va să zică sicriul meu și al tău nu sunt vedenii, ci realitate. Atunci ce e de făcut?

Am stat aproape o oră pe scară și după ce am înghețat de frig, ne-am hotărât să intrăm în odae.

Am aprins lumina, am făcut câte o cruce și după o lungă nehotărâre Doctorul se decide și ridică capacul.

Înăuntru nu era decât o scrisoare, cu următorul cuprins:

— Dragă Doctore!

Tu știi că afacerile socrului meu merg prost. Are datorii până în gât. Măine vor veni să-i facă inventarierea lucrurilor și aceasta ar însemna să-l distrugă. Am hotărât să ascundem tot ce este mai de preț. Cum toată averea socrului meu constă în sicrie (după cum știi are un mare magazin de sicrie) am trimis la fiecare prieten câte un sicriu. Cred că n'ai să te superi de a ține câteva zile la tine acest sicriu.

Acel care te iubește, N. C.

După această întâmplare am fost vre'o trei luni bolnav de nervi, iar socrul prietenului nostru și-a salvat averea și cinstea.

Nici în prezent afacerile nu-i merg tocmai bine și în fiecare seară când vin acasă mă tem să nu găsesc vre'un sicriu sau chiar monument.

Florea Ludmila

All

I

*In dimineată asta, fulgii-au prins
Să se pogoare alb și legănat..
Cu dor ce iarăși crîncen m'a cuprins,
De-un zîmbet de copil nevinovat..*

II

*Ceas după ceas se'mbină albul tort
Ce fese tainuitul strai ales,
S'acopere pământul trist și mort,
Și-amarul meu de nimeni înțeles...*

III

*Pe florile-mi de gând de-ai vrea s'așterni
Tu albu-ți de simțiri imaculat,
Ca stelele de-argint din albe ierni
Va lumina un dor fără păcat...*

IV

*Iar când veni-va ceasul cel de drum
Când chipul tău îmi va dispăre'n vag,
Mă-or aminti albi fulgii, ca ș'acum,
De visul tinereții cel mai drag.*

Ion Vespremie

Tu taci...

---

*Tu taci... oare nu vezi cum sumbre gândiri
Se 'nvârt și luptă în juru-mi ca norii?
Nu vezi, în rânduri cum se pierd cocorii,
Cum cheamă cu tristele lor tânguiri?*

*Ploaia ce cade pe frunze în picuri
E-un cântec veșnic pe-o singură strună
Ascultă!... tu n'auzi cum sună,
Nu simți ce mari sunt aceste nimicuri?*

*N'aud vocea ta, de cântă ori plânge.
Sunt singur. Urâtul sufletu-mi strânge.
In tine vedeam doar taina vieții.*

*Vino și 'ndată pui margini tristeții
Gândirile mele, totul se stânge,
Dispar și pier ca de soare nămeții.*

21 Octombrie 1927

George Fidler

≡≡≡ DIN CICLUL „ALB“ ≡≡≡

F I N A L

„Caută-ți în tine însu-ți liniștea și fericirea...”

*Prin negrul rece-al nopții ce pogoară
Pe străzi pustii, eu umblu în neștire...
Geam luminat — un plînset de vioară
Nu-mi redeșteaptă nici-o amintire....*

*Se rup din noapte chipuri estompate,
Mă'nconjură, grăindu-mi de-avalma,
Nu mai revin durerile uitate ;
Fierbinte fruntea nu-mi mai strîng cu palma...*

*Atîta de străin mă simt, că-mi pare
Că singur am rămas din fund de veac...
Nimic nu mă mai bucură, nici doare,
Inchis adînc în mine, rîd și tac...*

*Un felinar punctează 'n filfîire
Cu străluciri nămeții de zăpadă....
De m-ar cuprinde veșnică 'npietrire,
Sub fulgii albi ce iar încep să cadă...*

*Zimbirea de pe urmă, atuncea eu
Mi-aș dăltui-o'n colțul gurii, floare dalbă....
Că vreau să dorm, adînc, senin și greu
Sub fulguirea argintie, albă.*

„BONZI“

Vreți să știți cine e Bonzi ? (Să vi-l prezint) :

Bonzi e un câțel ca și ceilalți ceși au stăpânii în strada Neculcea. Numai că el e cel mai mic și cu siguranță cel mai cuminte. Cu mersul dârz, pieptul alb, spatele negru iar botul și picioarele numai stropite cu negru, cunoști imediat că cel ceți iese înainte la poartă, e Bonzi. El e prietenul tuturor rudelor și musafirilor casei cu cari devine intim chiar în prima zi după cunoștință și atunci când intri, sare ca o minge împrejurul tău găsind nu știu ce satisfacție în urma acestui sport. Dacă stai undeva și-l strigi : „Bonzi“ !, „Bonzi“ !, el nu se urcă pe haine ca ceilalți câini, ci se apropie voios, se ridică în două picioare parcă ar face „sluj“ dar nu rămâne statue nemișcată ci agită în mod alternativ și uniform cele două lăbuțe, descriind două semicercuri în aer. Atunci el întreabă ceva : „Permiteți“ ? Și cel care tace, afirmă, permite. După cinci, șase mișcări dacă n'ați răspuns, el „zdup“, sare în brațe. Bonzi n'a savurat încă din plimbările pe căile publice, foarte obișnuite altora și n'a eșit dincolo de poartă. El nici nu știe ce e lăntișorul, ce e biciul. Cunoaște însă bine salonașul casei, iatacul, sufrageria, camera de lectură și grădinița cu flori pe cari le vizitează imediat ce s-a ivit ocazia. Acesta-i Bonzi pe care îmi propusesem să vi-l prezint. Ba, mai e ceva ! El iubește și urăște.

Iubește pe Nata, protectoarea lui, elevă a liceului Carmen, mezină în familie și poreclită „Mica Farmacistă“, pentru preferințele ei în ceea ce privește studiile viitoare.

Bonzi urăște porumbeii din curte. Sunt frumoși, albi, rotați, cu moț și Nata prea se ocupă de ei. Dimineața ea vine în curte în mijlocul lor într'o rochie asemeni seninului tomnatec și ochilor ei, cu părul dus în șuvițe aurii după urechi și prins la ceafă într'un anumit fel.

Nu-i strigă pe nume nici nu le zice : găli ! găli ! găli ! Aceasta ar însemna că ea și-i apropie iar Bonzi s-ar supăra mai rău și pe drept cuvânt.

Porumbeii vin singuri. Fâlfâind în jurul ei, unul mai obraznic

l se așează pe umăr. Nata îl prinde și'l alintă. Bonzi o fixează când pe ea când porumbelul. In ochii lui pâlpâe atunci flacăra urii și dacă ar avea grai ar spune lucruri ce nu se spun deobicei prietenilor și protectorilor. Când porumbelul scapă din mâinile micii blondine, Bonzi se repede la el furios și nu rareori se întoarce cu un smoc de pene din evantaiul cozii acestuia. Când Mica Farmacistă le împrăștie semințe și vreunul se apropie mai mult, Bonzi se repede deasemeni. Ea însă știe să împartă dragostea între Bonzi și rotații din curte cum o împarte mama între copii deși pe Bonzi îl lubeste incomparabil mai mult. Nata l-a primit cadou când era numai cât un nod, l-a crescut și el reprezintă o epocă apropiată și fericită din copilăria ei. In zilele când mica blondină e la piano, Bonzi e nelipsit. Cum a deschis ușa salonului a și sbughit-o înaintea ei s-a așezat lângă taburetă. El stă nemișcat și urmărește plimbarea mâinilor ei deasupra claviaturei.

Poate muzica aceasta întreține un proces intim de sensibilizare asupra lui, poate viața lui nu e numai sub imperiul instinctelor. Când Mica Farmacistă termină, el o întreabă ca de obicei dacă i-e permis să se urce în brațe. Ea nu'l muștră cu vre-un cuvânt tare și deacea îndrăznește, sare în brațe, unde nu e cuminte deloc: se alintă, vrea s'o sărute întinzându-și botul la gura ei, pune cele două lăbuțe pe clapele pianului producând câteva acorduri desarmoneice, vreun Do-si ori Re-do. Nata nu se supără deloc ci îl întreabă cu o notă de amuzament: Câți Bonzi? Lasă pianul și'l plimbă în două picioare prin salon. Ii pudrează la toaletă stropii negri depe bot, îl picură cu Chat Noir, îl strânge la piept ca pe un copil și'i dă zahăr. Când vine ora dejunului, Bonzi nu intră în sufragerie, unde are acces, decât atunci când vine protectoarea lui, căci ceilalți mai fac instrucție cu el: Bonzi pleacă'n colo, Bonzi fugi de-aici; când apare însă Mica Farmacistă intră și el mândru ca biruitorul Ahile.

Intr'o zi fu un mic război între Bonzi și câinele vecinului, un câine mare, negru. Deaici a eșit ciufulit și încolțit. Nata a plâns mult și a făcut greva foamei. Tatăl ei l-a dus la doctor. Bonzi s-a vindecat și Nata deasemeni.

E luna lui August. Bucureștiul a vărsat din cuptorul lui arzător o mare parte din furnicarul agonisit timp de un an. Au evadat mulți dintre cazanele lui cu miasme și adieri de smoală. Și aici în casă e mare pregătire. Se vor retrage undeva, la Constanța, la mare. Iar momentele pregătirii și ale plecării în astfel de ocazii au poezia lor asemeni poeziei aurorei și a florilor dinineții ce se des-

chid din imblerea ei! Nata cu mult entuziasm aleargă de colo dincolo cu o listă în mână, adunând articole de plajă. Intr'un colț o valiză așteaptă deschisă. A găsit costumul de baie „lautzen“, halatul, tripiedul și perna pneumatică; sandalele, pantofii de eponj, și cei de cauciuc. Umblând după bonete a dat de „Kodak“ superbul accesoriu. Mingea a găsit-o mai ușor. Totul e gata și cerescul ochilor ei, emană fericiri inedite.

Dar Bonzi? Sărmanul Bonzi!... Numai el nu poate înțelege. Aleargă după ea, ori se oprește și o conduce cu ochii lui de migdale. Ceva neobișnuit se petrece în casă. Ceva neobișnuit cu Nata. Iși simte absența în sufletul ei. Viața noastră, ocupațiile noastre prezintă adesea o atât de mare regularitate în timp și în spațiu încât o abatere devine ceva bizar chiar pentru acești neînsemnați prieteni ai noștri. Seara, Nata nu s'a mai dus la piano. Masa au luat-o mai devreme și pe rând. După masă, cu Bonzi în brațe a vizitat camera de alături, unde are o jucărie de pat, cumpărat și aranjat anume pentru cățel. E dormitorul lui. Aici l-a alintat și i-a dat zahăr.

Peste o oră însă, blondina era în tren cu ai ei, iar Bonzi acasă. De gospodărie urma să îngrijească un om din personal, Grigore, căruia nici nu i se dase instrucțiuni speciale. Acesta n'ar fi putut spune imediat nici măcar dacă au luat și pe Bonzi or nu.

A doua zi disdeminează nobilul animal aștepta pe scara din față ca mica blondină să apară cu rochia-i albastră în mijlocul porumbelilor. Dar... veni Grigore pe scara cealaltă năuc de somn. Se urcă la porumbărie, o deschise, căută cuibarele, dădu apă și mâncare. Bonzi rămase nemișcat la locul lui. Omul își împlini celelalte treburi apoi intră la el în odaie să prepare de ale mâncării. Se făcu amiază. Înșelat în așteptarea lui, Bonzi părăsi locul de observație și intră în sufragerie, inspectă camera, găsi lucruri cari n'aveau de ce-l reține, inconjură masa și se opri la capătul celălalt al ei, într'un anumit loc. Ce căuta? căci nu găsi nici aici. Trecu în săliță. De aici în odaia lui, unde iar nu rămase.

Atunci își duse puținătatea corpului lângă o ușă din apropiere. Era ușa salonului. Dincolo de ea pianul și tabureta unde obișnuia să stea, când Nata cânta. Rămase aici. Ușa era încuiată pentru orice eventualitate. Și dacă n'ar fi fost! Mic în fața imensității lucrului, cu ochii rugători fixând mânerul, așteptă mult. Nata nu venea. Ușa rămânea înțepenită. Pianul tăcea. Adesea înșelat de vre-un sgomot de după ușă sucea capul ca într'un șurup, privind stăruitor acelaș punct, unde avea să se întâmple minunea.

Pe dealtă parte, Grigore trăia ore fericite. Odată cu plecarea

stăpânilor, la el începea o nouă viață, cu vizite, musafiri. Și acum venise prima serie cu cari se încinse discuții interminabile: despre boeri, despre conași și dudui, despre bacșișurile bucătăresei și răutatea cucoanelor, ba chiar despre intrigile din sânul personalului.

Pe Bonzi îl înșelaseră și acolo așteptările. Deacea părăsește ușa salonului, mai inspectează încă odată cele două camere și ese în curte.

Poarta de la stradă e deschisă. Hotărât trece printre porumbei și ese prin ea. Pleacă undeva. Poate el știe... Poate nici el nu știe unde.

Cine să'i priceapă ființa-i netrebnică! Peste vre-o două zile se gândește și Grigore să mai vadă ce e prin casa boerilor. Găsi multe lucruri interesante pe unde află liberă trecere. În urmă dete și de lipsa câinelui. „L-au luat cu dâșii“, își zise în gând. Totuși fusese la gară și parcă nu'l văzuse.

Seara găsi de cuvîntă că e mai bine să trimită o carte postală boerilor la Constanța și să'i întrebe. Răspunsul?

O telegramă la serviciul de ecarisaj din capitală, care sosi însă după execuție și o alta acasă.

Un c â i n e își c ă u t a s e s t ă p â n a și acum o s t ă p â n ă își c ă u t a c â i n e l e !...

E o zi puțin avară cu seninul ei.

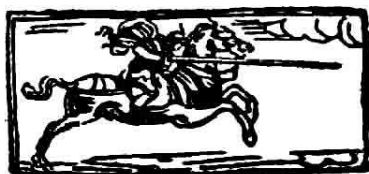
Azi toți ai casei vor face plajă. Mica Farmacistă e foarte abătută. Zambetul serafic de pe buzele ei nu-i mai înpodobește chipul.

Cineva face un spirit nelalocul lui, zicând: „Nu fii supărată, Nata, îți vom cumpăra la București o pereche de mănuși fine și'n ele vei regăsi pe Bonzi, căci al tău a fost.

Ea nu răspunde nimic. Un nod i s-a urcat în gât. Plânge.

Nu i-a însoțit la plajă. Se înserează. Cu primul tren spre București, Nata se întoarce acasă.

George Fidler

Ce-i Balul?...

Ghirlandele 'mpletite cu raze de opal
 Surâd 'n feeria luminilor din bal...
 Privesc și mă cuprinde o molcomă visare,
 Din gânduri răzlețite se naște o 'ntrebare :

Ce-i balul?... O plecare, o fugă din real,
 Un sbor, o nălucire furat apoi de val...
 E veselă adunare de domni și de cucoane ;
 E primul loz ce-l joacă fetițe cu fasoane ;
 E vervă, gălăgie, surâsuri, politeță,
 Prilej de bucurie sau poate de tristeță...

Ce-i balul ? Insetare de vis și de minciună !
 O evadare 'n vraja seninului de lună,
 O amăgire dulce cu visuri și iluzii,
 Care se schimbă apoi în triste deziluzii...
 Căci visele de bal au viață efemeră
 Și tot ce se clădește e spumă. e himeră...

Ce-i balul ? Un concurs de rochii elegante,
 O 'ntrecere de grații, de afectări galante ;
 O pierdere de timp pentru acei cu treabă,
 Un loc 'n care râzi sau spui o vorbă 'n grabă ;
 O scenă cu actori cu foarte mult talent,
 Pentru orașe mici : măreț eveniment...

E pentru unii 'n viață un început de drum
 Și drumu-i troenit cu flori și cu parfum...
 Iar pentru alții balul i-un început de dramă
 Mulți inocenți vrăjiți de-a visulul maramă
 Clădesc 'n nopți de bal palate minunate
 Dar crivățul vieții le spulberă pe toate...
 ...Și omul cade 'n hăuri, însângerat, înfrânt,
 Din tot ce închegase s'alege c'un mormânt...

Ah ! balurile 'n săli cu colonade albe !...
 Suspină muzica un tango... lumini sclipesc 'n salbe.
 Afară viscolul se sbate și cânt'o melodie...
 Dar cine o aude?... Furate de beție
 Perechile se perd în dulce legănare...
 Pe chipuri e atâta plăcere și uitare !...
 Afară fulgii cad ca floarea de cats,
 Perechile plutesc pe aripe de vis...

Fugți gânduri deșarte cu atâtea întrebări.
 Ce-i balul?... E grădina prea scurtelor uitări...

Ceas

Foia toamnei cade'n creacă,
drumul, moartea stă să treacă.
Ingerul casei cu ochi de tăciune
plânge boabele de-argint
trupului meu, rugăciune.

Căinele'n uşă simte cerul plin,
grămădit cu sfinţii pe prispă
şi latră-a strein.

— „Nu lătra câine sfinţii, rumâni
cu sarici, opici şi baltag,
veniţi prin fundul grădinii
şi lasă-i să şadă pe prag.
Spre miez de noapte

oiu pleca tovarăş cu ei
pe poteci de arţar şi de tei
şi nu ne-om mai vedea poate...
Ție-am să-ți las cu cuvânt
trupu-mi în vale să dai peste el
o cruce, malul și-a mormânt,
nu-ți mai plângă ochii măi!

E drept, n'om mai bate nopțile-
amândoi
dar uite, — cade frunza luni'n lac
și eu's haiduc ca dâșii frate.
Rămâi! Mă duc în Cer
să cerem și-acolo dreptate.

Virgil C. Gheorghiu

Scris

Din caerul vremii, fuiorul cu visul
S'a scurs ca din clepsidră, nisipul.
Oglizile ochilor dragi mi-au pierdut chipul
Doar toate în lume își-au rostul și scrisul...

În iureșul zilelor mereu în schimbare
Oamenii aruncă bolovanii amintirilor în balta
Ce-i viața, veșnic aceiași-e totuși veșnic o alta,
Prin ceasul de reîntoarcere 'n trecut ce-atîta de rare...

Necuprinsul încheie gândului aripat cărarea,
Mereu egale se prăbușesc în hăuri clipele,
Stăpîna peste toți, peste toate, își fâlfie 'n larguri aripele
Aceiaș pasăre nevăzută, cobitoare și tristă.... uitarea.

Ion Vespremie

TÎLCUIRE

pentru V.

Soare numai bun de pus la rană,
iar din streșini plîns de bucurie...
Din împăturite leaturi vie
Ochi albaștri—candizi pe corhană.

Sfîrîe destinderea cărunță —
pînă nu se 'mbucă 'ntru vecie...
Susul — fercheș cavaler — îmbie
țărnei binecuvîntată nuntă...

Must de nea — buiacă tinerețe :
veșnic-însetata-de limanuri...
Domnul nesecatelor elanuri
scapără desfășurări mărețe...

Căscătura zilei acătării
umflă luminișul care-adie
jalea desghețaților din glie...
Cernerî de'nceput în jocul zării...

Marea taină și'n pustiu se'nchege !...
dar în patul afinat de pluguri ?...
Pari—răchițele purced în muguri
odrasliri de biblice toiege...

Neam de neam în lanț de'curajare
cum că nesfîrșirea se cîștigă...
Primenirea—proaspătă verigă ;
haină pe măsură-fiecare...

Freamătă nemuritoarea vale,
codrul pe'ncheiate, șesul—plinul !...
Nu se bate mreana cînd arinul
îi cu frunza cît un cincî parale ?...

Innoirea sîngelui ferbinte
tăinuitul svîcnet și-l tot sbate...
Peste vad de curgeri ne'ncetate
să dureze noui așezămînte !

...Nu gîndi pornirea să mi-o 'nvinui,
frate țarcuit în vagi abțineri !...
Sufletul plin-ochiu ca'n timpîi tineri,
arde după vrednicîi la vinu-i !

Har. Mihailescu

Valea Orbicului

Printre două dealuri pleșuve și spinoase, Tuișa și Valea Nucului, se cârligă leneș și anevoios, pârăul Orbicului. Un băhlac, mai mult turbure decât împede, își adună apa de prin cele funduri de iazuri și buduroaie broncoase, dela Râpa-Roșă și până la Buhuș, unde se varsă în vadul Bistriței.

Pe veri secetoase, din luna lui Cuptor, când crapă pământul dogorit și nori de colb, se ridică de pe drum, iar broaștele umblă cu limba scoasă, nu știu dacă mai rămâne strop de apă pe pârău, măcar pentru gușa vrăbiilor! Dar primăvara, așa cam pe la Înălțare, vin aproape în toți anii, cumpeni grele cu grindină și ploi spărioase, de curge apa ca cu cofa, săptămâni de-a rândul, zi și noapte, de parc'că s'ar fi spart cerul. Atunci să te faci să vezi, că nu mai cunoști care-i Bistrița și care-i sfârlacul Orbicului: Apa se umflă, trece peste șosea, rupe poduri și podețe, fuge peste ogoare și nu țartă în cale, nici măcar arăturile cu semănături proaspete. Trece în valuri mari și furioase, peste grădini și fânețe, ducând în șuhoale repezi: garduri, girezi întregi de paie, butuci de lemne, crengăraie, coșare cu păpușol, păsări, oi și vite înecate, — ce le-o prins urgia vremii, fără adăposturi pe cele corhăni.

Țiganii și nevoieșii, bat bucurie de asemenea vremuri, că săptămâni de-a rândul, au ce căra la crengărie și lemne, ce stau izite de puhoi, grămezi întregi, prin luncile pârăului. Câteva zile în urma potopului, ei nu mai duc grija halelei, că cotloanele pârăului, is buçite de pește din iazurile zgârștilor, care nu-ți dă măcar o coadă, chiar de ți-ar fi nevasta'n poftă. Dar apa la matcă și omul la teapă. Dumnezeu știe ce face: se mai întoarce și El câteodată, cu fața înspre bordeiul năcăjitului... Și 'n adevăr, azi is numai niște iezurele, rămășiți din heleștele mari boerești, dinainte de războiul cel mare, când boeri gospodari și cu scaun la cap, ca dealde lordache Nanu, care nu se ținea numai de politică și preumblări pe la băi, ori de pe un drum să vie și pe altul să se ducă, ca iștea din vremea noastră. La iazul lui, din vre'o douăsprezece fălci, așezat într'o văgăună dintre satul Biliștea și Bărcu, își făcuse singur feredeu de scaldat, mai dihai ca la Nissa și Consta de Azur, unde se duc burjuii și filfizonii zilei de azi, în lunile de vară, ca să verse între streini, aurul și sudoarea țării noastre, numai

să-și facă damblaua și să scape de vre'o boală boerească, ține-s'ar de ei! Cuconul Iordachê Nanu, așa cam pe la toacă, înhăma patru zmei înaintași la droșca cea mare, așeza frumușel de subsuori pe cucoana Maria, în dreapta lui, pe o perină moale umplută cu puf de găscă, cusută cu flori și zagarale de mâna ei.

Pe banca din fund, unde era așternut un lăicer vargat în patru ițe, se suiau sprinteni și pe întrecute conași și duduțele boerului Iordache. Surugiul, băga două pistoale în brâu, plesnea din sfârcul biciului pe deasupra strepilor și ieșia pe poartă, ținând drumul tot pe sub poala pădurei, până la Iazul-Boerului. În vreme ce ei se scaldau și se bălăceau boerește cum le era treaba lor, vre'o patru săbădoși de ogradă, trăgeau vârtos la coada iazului, poclăile pline de crapi și lini, de câteva ocă vechi unul. Și apoi pe amurgite, se întorceau la conac, plini de suflet și de viață. Halal oameni la așa vremuri.

S'au dus săracii! Dumnezeu să-i erte și să-i hodinească; că din sămânța lor, tot ne-o mai lăsat câte'un pui de om de treabă, că surcica nu sare departe de trunchi. De la Rateș și până la biserica din Siliștea, satul Orbic, e înprăștiet pe crestele dealurilor, deoparte și de alta a pârâului, tot cu oameni gospodari, cinstiți, cumiși și evlavioși, ai de a face, până la Mocirlă; un sat țigănesc sadea, din vre'o zece case ș'o pusderie de bordeie, cocoțat pe îmașul satului, lângă un măstăcăniș, dar aproape de moșia boerului Cantacuzino-Paşcanu și nu departe de pădurea ministrului Constantin Iordachi Nanu. Unii din ei, îs calici lipiți pământului, de le sfârâe apa 'n tioc, iar câțiva se țin de gospodari, cu căruți și cai buni și pământ de împrăprietărire. Își aduși ca robi, de pe alte moșii, pe vremea boerescului de către bătrânul Cantacuzino, care pe atunci ținea moșia de la Podoleni și până la Bacău. De frica harapnicului boeresc, nu umbreau pământul degeaba ca acum.

Odată, erau o groază prin părțile acestea. Își duceau viața numai din ciordit. Pe la bordeiele lor, nu se acolesea nimeni. Se făceau cioatcă în jurul omului strein și din ochi, stăteau gata, când de când să-i pună crucile. Cei mai gospodari dintre ei, ca dealde Goleanu și Hașmajug, îs îmbătrâniți de scos sare de la Tg. Ocna; iar gleznele li-s roase adânc, de lanțurile năravului.

Toamna, bagă și ei porc gras la coteș și păpușoi pe pod au, ca fiecare gospodar. De unde? Dumnezeu știe; că nu's doi ciocani de pe-o moșie. Poate să-i pândească un sat întreg, că tot nu le dă de urmă; iar de prins, aliluia!...

Numai cuconul Costică Nanu cu pădurea învecinată și bieții oameni, ce-și au ogoarele deasupra mestăcănișului, știu câte au de tras cu ei. Iarna, când vâjje vântul mai grozav în crucea nopței și când doarme și apa, mai

cu seamă înspre sărbători și zile mari, își lasă bordeile în paza cotarlelor jigărite și a puradeilor nevrâstnici și se înșiră unul după altul, făcând cărări prin troenele mari, până în marginea pădurei. Aici se descing de brâe și se pun pe lăet copacii la un stat de om. Li leagă grămezi și cât în spate, cât lărâși, fac ochii roată și mâna colbece și pe ici și pe acolo drumul dedule... Și se înmulțesc bătui-ar Dumnezeu, mai dihai ca epurii. Vorba cea: „Țiganul de foame cântă și țiganca face copii“. Boerul Costică Nanu, cu sufletul lui bun și blajin, așa cum era și răposatul tată-su, deobucată de vreme, nici nu se mai ține de ei.

E lehamite și lui, de gălăgia țigănească și-i rușine de rușinea lor. Două ori, când îi trece pe la urechi din isprăvile țigănești, trage puțin pălăria pe ochi, privește blând la pădurar, își netezește ușor barba încărunțită fără vreme și vorbește rar, încet și gândit, ca omul cuminte: „Ei bine bine, ce să le fac? N'au nici ei amărății nici de unele. Lume nevoiașă și lipsită! Dacă n'or lua și ei de unde este, cu ce să trăiască?“. Și așa boerul rămâne cu a lui și neamul lui Goleanu cu ce'o deprins; „că nici răchita nu-i ca pomul și nici țiganul nu-i ca omul“.

În toată sâmbăta până în ziuă, un soi de țigani mai boeriți de la marginea târgului Buhuș, o iau vara de-a calicitul prin satele învecinate, până aproape de Hociungii-Romanului, unde nu se pot apropia de maziții cei nălângi, de la care nu se capătă cu nimic, nici măcar furnica cea roșă. La o cărucioară cu roatele din patru sate, legată și ferecată și pe dos și pe față, numai în sbanțuri de sârmă, înhamă o pocitură de drâglă de să-i numeri coastele și la mezul nopței, cu funii nodoroase, ațe și burnețe de cotrințe în loc de ham. Între țepuși, pe o leasă de nuele drept coș de căruță, pun un vraf de pae, pe paie un țigan mai vrâstnic și posomorât, care ține un sac gol între două picioare de lemn, făcute anume pentru treaba asta; că a lui cele bune, îs îndoite grecește pe la spate, de juri că-i olog de când l-o făcut măsă.

Cu o curea lată ține legată de gât și sprijinită pe bodanele cele de lemn, ce stau încrucișate pe carâmbul căruței, o armonică de soi, cu trei rânduri de clape și patru base. Atâta-i greu, până ajung la răscrucile ulițelor: Un puradel, c'o sfoară drept hățuri, oprește căruța; iar ochiul prin ogrăzi, că poate o da Dumnezeu și n'o fi nimeni pe acasă; și atunci las' pe el, că ce-i văd ochii, mâna nu-i lasă. Dar până s'a întâmpla și asta, îi trage o cântare jalnică, cu ison trăgănat din armonică:

„Dați pomană fraților
De sufletul morților,
La ologul cu durere
Ce-a rămas, făr' de picere!“

Așa de cu jale din gură și de plângător din armonică, de n'au tihnă

nici bieții răposaii, acolo în lumea lor. După ce au colindat tot satul, în urletul cântilor, și și-au văzut sacul plin cu făină, o traistă cu ouă, o legătură de slănină și câteva sarceni de fân bun pe noapte pentru cal, amestecat cu grăunțe de păpușoi portocalii de pe lanurile boerești, ca să nu facă mânzul Irânji, se întorc la bordeie. Acolo, lasă calul și căruța, aruncă cât colo picioarele cele de lemn, umflă sacul în spate și pe ici și-i drumul, până la crâșma Rudicesei, din târgul Buhușului.

Din urmă vin neamurile mai deaproape și țiganca cu harmonica, care nu le lipsește nici odată, de la asemenea pomeniri. Și aici dă Doamne bine: chiorii numără paralele și potrivesc rachiul prin pahare, ciungii cântăresc făina și ridică sacii în spate, de par'că iar fi făcut măsă cărăuși. Iar ologii, înferbântă la podea o corăbească, de turbă haita!...

Ia așa pomană mai zic și eu! Morții cu morții și vii cu vii.

Fiu-ar de sufletul celor ce s'o milostivit cu ei, de pe Valea-Orbicului și până 'n fundul Bârcului. Că-zău să nu zic într'un ceas rău, că de n'ar fi credincioșii iștea să-i hrănească și pădurea cuconului Costică să-i încălzească, nu știu de n'ar peri sămânța țigănească. Și doar într'un fel îs buni „bărboșii“ bată-i să-i bată: Nu-i duminică ori sărbătoare, să nu li se facă ziuă la biserică. Stau smeriți, ascultă slujba cu credință, fac la cruci pe un an întreg și zic toate rugăciunile după popă, mai dihai ca fratele Nanail, de la Schitul-Runcului. După amiază, ei nu se duc ca toți păcătoșii, pe la cinstita crâșmulică să mai uite de cel urât, ori să-și întărească cele vine, ca românul; se strâng la o casă rânduică, se pun pe citit din viețile sfinților, din Sfârșitul Lumei, sau suflete sosit-a vremea să te pocăești și câte altele, de nu-ți mai vine să te apuci de nici o treabă pe lumea asta. În crâșmă nu intră cu afurisenie, dar vin beau acasă pe îfundate, că-i „Sângele Domnului“, dar numai la un dos, să nu știe stânga ce face dreapta“. La horă nu se duc, chiar de le-i tăia picioarele, măcar că înainte de a se pocăi, ei învăteau brâul și bătuta mai cu sete și când chiuiău câte odată, se stingeă și lampa din grinda crâșmei. Nunțile le fac făr' de lăutari, de nu știe blata mireasă, nici voia, nici nevoia. Nu știu cum le-o fi rânduiala, dar copii văd că fac, mai dehai decât jidanii. De toate o fi păcat, dar de asta cred c'o fi pomană. Dealtfel îs gospodari și săritori la nevoia altuia. Scandaluri nu fac, îs mai mult liniștiți și pașnici, că vorba cea: „frica păzește bostănăria“ că dacă ai barbă, trebuie să știi s'o porți; căci „ori te poartă cum și-i vorba, ori vorbește cum și-i portul“. Asta-i gura lumii și n'ai încotro cărnii, căci gura zice, vântul duce și nu trebuie să luăm în seamă, tot ce spune satul; că satul și bărbatul să nu-i prea crezi, ca și a femeiei din zece una.

În toată valea Orbicului și a Siliștei, ar fi vre'o cincizeci de familii de „credincioși“ poreclii „bărboși“ sau „frați“, cum își mai zic ei. Dacă's

ușă de biserică, apoi nici școala nu li-i urâtă. Copii fac destul de regulat, n'or fi de deochi și li-i drag să știe toți carte cât de multă, de se poate chiar și slovă veche. În rugăciuni, is mai tari ca un Vlădică rus.

Nu oricine poate și-i dat să fie „credincios“ Trebuie mai întâi să ai purtări alese și după un cod binecuvântat, să fii abonat la o revistă de: „Mântuire a păcătoșilor“, să porți părul și barba mare, așa cum is lăsate de Dumnezeu. Orice s'ar întâmpla, de la biserică să nu lipsești. Cu afurisenle și păcat de moarte, în crăsmă să nu intri; iar gura să nu știe ce-i rachiul. „Sângele Domnului“ ți-i îngăduit numai la bolez, cumătrii, nunți și praznice, dar cu măsură și cumpăneală, nu din gât ca lupul, pân'ce vezi stelele verzi și fuge gardul de tine. De furat sau suduit nici pomeneală. Să nu te împingă păcatul să faci nuntă cu lăutari, să joci în horă, ori să cânti ceva din partea lumii. Să nu te fure gândul la lucrul altuia, ori să te ispltească cumva vrășmașul la poște lumești și să dai din drum înlături, că te-ai dus pe copcă.

„Mulți chemați pușini aleși“ și vai și amar, când omul începe să lușească a groapă și să pută a râpă.

Și la urma urmei, Dumnezeu știe care v'om fi mai buni la judecata de apoi....

Th. Ursu

Ștefan Vodă și Moșneagul¹⁾

Pe când domnea Ștefan în Moldova (1457—1504=47 de ani de domnie) dajdia Domnitorilor Țării se trimetea de a dreptul la Domnie, de fiecare localitate. Așa, Tg. Neamț alese și trimese pe un moșneag sfătos, isteț și chipeș, nevoie mare, ca un moș Creangă și de bună seama pe vre-un singe al său, cum aproape sunt toți cetățenii de pe frumoasele meleaguri, din ținutul Neamț. Și ducându-se străbunicul cela la Domnie așa, într'un an, a stat la taifas Vodă cu dânsul, zicându-i :

— Moșule, să vii la Domnie în fiecare an, la o zi anumită, când Eu țin sfat cu boierii mei, credincioși.

După asta, în anul viitor, ducându-se moșneagul la Domnie în o zi anumită, tocmai atunci Vodă avea sfat cu boierii săi de divan. Vodă, cum auzi de numele lui, îl chemă unde ținea sfatul, îi dete un scaun, să șază, spunându-i :

— Măi moșule, să asculți tot ce vom grăi noi și la urmă să-mi spui, cum te-a tăia capul, ce-i bine și ce-i rău.

Zis și făcut.

Pe urmă, el a spus lui Vodă :

— Măria Ta, cutare lucru, despre care ați grăit, îl socot de bun, iar cutare de rău.

În anul viitor, după asta, moșneagul iar s'a dus cu dajdia la Domnie Vodă cum l'a văzut, i-a zis :

— Adevărat ți-a fost cuvântul, anul trecut, moșule. Că ce-ai zis, că-i bun, a fost bun și ce-ai zis, că-i rău, rău a fost.

Mai pe urmă, moșneagul îmbătrânind, nu s'a mai dus cu dajdia la Domnie, ci s'a ales alt cetățean nemțan și a dus remineșcența din patrimoniul Țării la Domnie. Vodă văzindu-l l'a întrebat :

— De unde ești, moșule ?

— De la Tg. Neamț, Măria Ta.

— Da, supusul Meu, cutare, mai trăiește ?

— Da, trăiește, Măria Ta.

— Dacă trăiește, să te duci acasă și să-i spui, c'am poruncit Eu, să vie numai decât la Domnie și mai multe nu.

Când a auzit moșneagul porunca domnească, a zis :

— De acum, îmi și taie capul Vodă, c'am părăsit Domnia.

Apoi, moșneagul, răpede și degrabă, că nu eră vreme de perdut,

1) Auzită în Ghigoești, dela soacra mea, Presvitera Mașia Pr. Gh. Hârțescu, la 7 Ianuarie 1904.

pentru că cu porunca lui Ștefan Vodă nu se putea juca nimene, că eră foc și pară, a și plecat la Domnie. Când a ajuns el acolo, Vodă ținea sfat cu boierii săi de Divan. El voind să intre la Vodă, soldatul de santinelă îl opri, zicându-i:

— Stai, moșule, unde te trezești în pădure ?

— Măi băiete, îi răspunse moșneagul, ferește-te din ușă, să intru la Vodă. Că de nu :

ce ți-oi face,

nici Ștefan Vodă nu ți-a desface.

Atunci băitanul de gardă se gândi în sinea lui :

— Așa și pe dincolo de moșneag... ce poate, să-mi facă ? Cu slujba mă port bine. Dar mai știi păcatele ?...

— Stai, moșule, puțin aici, i-a zis el, să-i spui Măriei Sale și pe urmă ce va zice, îți voi aduce la cunoștință.

Și i-a spus lui Vodă și el a poruncit :

— Dă-i drumul, moșneagului, să vie la Mine.

Intrând moșneagul înăuntru, Vodă îl întrebă.

— Ce faci, moșule ?

— Să trăiți, Măria Voastră, am venit după poroncă.

— Bine. Cum stă dealul, moșule ?

— Măria Ta, dealu-i alb și-i slab.

— Da, munții ?

— Munții sunt acoperiți cu brazi și cu molifți.

— Da, valea ?

— Valea-i verde și 'nflorită, Stăpâne.

— Da, lunca ?

— Lunca-i arsă și pârlită.

— Știi la ce te-am chemat, moșule ?

— Poruncește, Stăpâne.

— Te-aș pune cioban la oi și ești slab !

— M'aș pune cioban, dacă mi s'ar plăti bine.

— Ți-aș da 12 berbeci, să-i paști : Na-ți-o țidulă la hanul cutare, să găzduiești noaptea și mâne dimineață să vii iar la mine.

În urmă, Ștefan Vodă a poruncit celor 12 boieri de Divan :

— Mâne dimineață, dacă nu-mi tâlcuiți vorbele moșneagului, va fi val și amar de voi.

Ei, în urmă, își sfărâmară mult mintea, să găsească înțelesul vorbelor moșneagului, dar ba. Unul zise :

— Boieri dumneavoastră, știți ce m'am gândit să facem ?

— Știm dacă ni-i spune.

— Să ne ducem, în mare taină, la hanul unde găzduiește moșneagul

și să-i plătim, cât nu face, numai și numai să ne spue tâlcul vorbelor lui.

— Bun și așa să facem, boierii dumneavoastră, au răspuns toți.

Și s'au dus acolo și i-a dat câte o pungă mare de galbeni, fiecare din ei. Deci în total 12 pungi de galbeni El, pentru bani ce nu face omul, le spuse filozofia vorbelor lui. A doua zi, Ștefan Vodă nu-i mai chemă pe boieri, că știe isprava făcută de ei. Chemă însă numai pe moșneag și-l întrebă :

— Ce-i dealul, moșule ?

— Dealul sunt eu, că-s slab și alb.

— Dar brazii și molifții ?

— Brazii și molifții sunt voinicii de la munte.

— Dar valea înflorită ?

— Îi nevasta mea tânără, că-s însurat de a doua oară.

— Dar cei 12 țapi ce sunt ?

— Sunt cei 12 boieri, cari i-am păzit și mi-au plătit bine. Mărite Voivod, la Curtea Măriei Tale, sunt o mulțime de țapi și-ar trebui, să nu mai stee pe lângă Măria Ta.

— Să știi, moșule, îi răspunse Vodă, că de azi înainte, nu va mai călca nici picior de țap prin Curtea Mea.

Țapii erau Nemți, ce făceau garda la Domnie, ca soldatul, ce nu-l lăsase să intre la Vodă.

Așa-i povestea lui Ștefan cel Mare și moșneagul.

N. Mateescu-Mov.

DEPE VALEA BISTRIȚEI

Culegeri de C. Tănase-Teiu

Ce mi-i drag nu mi-i urit

Fie cit de ocărit.

Ce mi-i urit nu mi-i drag

Fie cit de lăudat !

Nol ridem de unu, doi,

Patru sute rid de noi !

dela PROFIRA C. BACIU
Cotârgaș—Neamț, Dec. 1936

Foale verde di harbuz
Fete ca pe la noi nu's ;
Ochii roși ca la cucuși
Cu zădie fierte'n borș.
Cu cămăși păcurărești
Cu poale de saci de pești
Cum naiba să le iubești.

Acuma, tunsă, rasă,
La capăt să iasă.

dela GHIȚĂ DUMITRIU
din Ocea—Grumăzești

George Moroşanu — Intoarceri în biografia mea — 1935. Poet pornit de prin ținuturile Cerdunului, care ne-a mai dat și multe alte nume dragi — Mircea Streinul, E. Ar. Zaharia, Iulian Vesper, Teofil Lianu — și mulți, mulți alții cari au tras brazdă adâncă în ogorul literaturii vremurilor acestea. Bucovinean de loc, totuși deosebit fundamental de confrății săi de tinerete și vers. Pe când în scrisul celorlalți se desvălue aproape fără excepții „Codrii Arboroasei — Horodnicul — peisagiul bucovinean și nostalgia acestui peisagiu — în volumul pe care îl am sub ochi aceste „re-intoarceri sufletești“ în locurile copilăriei — gen „pe aceeași ulicioară“ nu se întâlnesc. Putem spune, bineînțeles cu oarecare exagerare — că poezia tinerului confrate are un sens mai larg, mai întins, deci predomină cadrul de provincie în care unii din scriitori, tineri sau bătrâni, s’au fixat din formă convingere parte, parte din snobism. Afirmând că în cuprinsul celor 84 pagini ale volumului său de al doilea am găsi filonul de aur al unui suflet autentic și sincer poetic cred că nu greșesc. Trecind peste oarecare disonanțe nevinovate de altfel între fondul de inspirație arhaică sau arhaizantă și forma neologistic-modernă, mă voi opri la aspectul propriu zis al versurilor aceste. În 43 de poezii autorul ne prezintă tot atâtea fațete ale sufletului său — tot atâtea filcuri pe alb de hirtie ale gândurilor sale. Viața poetului, păpădie la răscruce (celor care vor veni) sufletul lui, o neseacă dorință de a se identifica naturii :

Infășurat
 în şuvițele de fum ale singurătății,
 Sufletul mi-i alb
 Ca o apă din fundul cețos al anului.
 Mă topesc în somnul
 Potecii infundate,
 Cu respirarea sfâșietoare a pământului.
 (Nostalgie)

Autorul are nostalgia peisagiului rustic, a trecutului, nostalgie ce s’a vădit într’o serie de poezii — simple deci sincere — scăpărări a ceea ce nu cheamă talent, străbătute de regretul de a nu le putea reda în tot frumosul lor :

„Sat primitiv. Tăcere de carte.
 Zări de cenușă muiate ’n albastru.
 Cumpene albe. Mini de sihastru.
 Uliți grăbite... deschideri spre moarte.

Tablou răzlețit în suflet pervers,
 pe care te cresc cu artă și ură,

de ce nu pot să-ți rup din pictură,
să te zldesc în anticu-mi vers ?

(Sat primitiv).

Retrăește crîmpeie de trecut, clipe încadrate în colțuri de natură imfrățită cu temele ce le tratează terminându-le prin scrișnet de revoltă sau afundări în pace sufletească, în „Popas“ „Basm“ „La vadul mioarei“ „Vecerne“ din care citez :

„Respir supus din biblîi roase
Zăcutul colb snopit de molii....
„Vechi mirodenii mă 'mpresoară,
ca pe orice umilă slugă :
...Prea dureros... De-o vreme 'n coace
Se zbate clopotul a rugă.

(Vecerne)

Insemnare cronicărească preschimbată în minunată poezie „Letropiseț“ pe cari mă mulțumesc s'o menționez, deși pentru frumusețea ei ar trebui citată în întregime. (In numărul viitor al revistei noastre o vom republica). Deasemenea „în templu“ model de limbă și simțire...

Doamne,
Condu-mă în templul,
în care bogatele liniști
se sfarmă 'n altar și vitralii
Condu-mă 'n lăcașul gol, unde
Mănunchiuri de crini, candelabre
Nu 'și picură ceara solemn
pe val de tropar și mătase,
ci colbul pe moaște de lemn
își face doar cuib de osîndă,
Ca vremea prin filele roase...

(în templu)

Anotimpul preferat al poetului e toamna. Găsește identități între sufletul său și agonia dureroasă a naturii :

s'au strîns pe zări amurguri și mi-i răpus și glasul ;
grădini de licurici prin toamnă-s rătăcite
— M'a fermecat cortegiul alei despletite,
Ca'n lutul stors de pluguri, să-mi regăsesc popasul ?

(Popas)

Apoi,
în vuetul toamnei,
miracol să-ți fulgere ochiul,
ca ochiul meu sterp să-și desfacă
Visele frînte.....

(In templu).....

S'a oprit dăunăzi toamnă multă 'n sate
Și-a pornit o raită peste culmi și'n miriști.

(Psalmodieri ce mă uită)

Ar mai fi multe de spus despre volumul acesta — ar însemna însă citirea lui în întregime — poezie cu poezie, ceiace nu-mi pot permite fiind scumă de spațiu ce mi s'a pus la dispoziție în vederea acestei dări de scumă. În rezumat, George Moroșanu prin volumul „Întoarceri în biografia mea“ a reușit să dea la iveală o carte bună, o carte care merită a fi citită. În afară de unele de altfel contestabile influențe Argheziene ca vocabular și Bacoviene ca tematică — volumul e oglinda sufletului celui ce l-a așternut pe hârtie.

Iar dirza lui stăruire de a scrie vers în vremuri atât de prozaice, merită mai mult decât aprecierea iubitorilor de frumos.

Dimitrie L. Stăhiescu: Calistrat Hogaș — Vieța și opera lui. Editura „Cartea Românească“ București. Autorul, mărturisește în prefața intenția de a scoate o ediție complectă a operelor lui Hogaș însoțind-o de un studiu lămuritor. Aceasta, în colaborare cu un bun amic al său, d-l C. N. Turcu.

D-ra Sidonia Hogaș, profesoară la liceul de fete din localitate, descendenta minunatului băsmuitor le-a pus cu multă bunăvoință la dispoziție manuscrisele ce se află în posesia d-sale, formulând în acelaș timp dorința de a alcătui d-sa studiul biografic. Între timp, după cum rezultă din prefața, d-ra Sidonia Hogaș, dînd prea mare extensiune studiului biografic, se hotărăște să-l publice în volum aparte sub titlul atât de duios „Tataia“ încredințând tot odată spre retipărire editurii „Cartea Românească“ manuscrisul volumului II. Așteptăm cu legitimă nerăbdare apariția acestor volume, mai ales al volumului autobiografic, deoarece, din puținul pe care l-am citit pînă acum, isvorit din pana fiicei marelui prozator, reiese nu numai o moștenire de sînge și nume, ci și de talent scriitoricesc. Putem considera cartea d-lui D. L. Stăhiescu în opoziție cu critica oarecum subiectivă, semnată în paginile revistei „Familia“ de către reputatul critic și romancier Octav Șuluțiu, drept un debut fericit, debut în înțelesul că d-sa abordează un domeniu nou. Îl cunoșteam în calitate de colaborator al d-lor profesori P. Popovici și Gr. M. Cotlanu în alcătuire de manuale didactice, în calitate de ziarist — Avîntul — autor de studii asupra evoluției învățămîntului local, publicat în anuarul liceului „Petru-Rareș“. Drept notă marginală adaug că această activitate îi este necunoscută criticului oficial al „Familiei“. Volumul cuprinde un studiu biografic destul de amănunțit asupra omului, o înșirare a operei și un studiu explicativ. Vieța lui C. Hogaș este fragmentar reconstituită după prețioasele informații căpătate dela descendenții și rudele scriitorului studiat: d-ra Sidonia Hogaș, d-l Aclu Hogaș profesor la liceul „V. Alexandri“ din Galați, fiu, și d-l Al. Nicolescu, profesor-pensionar, nepot al scriitorului. Studiile d-lui C. Turcu asupra aceluiaș scriitor și asupra activității acestuia în publicistica nemțeană, i-au fost iarăși de un prețios ajutor. Acest prim capitol al cărții ne dovedește îndeajuns, prin amănunțimea informațiilor și prin strădania depusă pentru a-le aduna, că autorul este un îndrăgostit ca și cel ce iscălește aceste rînduri, de cel ce, ca puțin alții, ne-a zugrăvit pitorescul meșteșugurilor pe cari hălăduim.

Analizarea operei, ca fond și formă, partea a doua a volumului, constă din opt capitole:

Cap. I — *Natura*, alcătuit din două părți: a) *dragostea de natură* și b) *descrierea naturii*.

Cap. II — *Omul în cadrul naturii*: a) tipuri de călugări și obiceiurile lor, b) tipuri de țărani și viața lor, c) tipul evreului de prin sate, d) tipul feminin. e) tipuri de boeri dela țară și viața lor, f) legătura strinsă între om și natură.

Cap. III — *Fantasticul în opera lui Hogaș*.

Cap. IV — *Calistrat Hogaș și societatea omenească*.

Cap. V — *Concepția asupra vieții și a lumii*. a) *Trăirea conform legilor naturii*, b) *Fatalismul*, c) *Concepția panteistă asupra lumii*. *Sentimentul religios*.

Cap. VI — *Humorul lui Hogaș*.

Cap. VII — *Duioșia și vioiciunea spiritului*.

Cap. VIII — *Stilul și limba*.

Volumul mai cuprinde un reușit portret al scriitorului cît și două anexe, dintre care prima, prefață (din inexplicabile motive, nepublicată, a primului volum al lui Hogaș, editat de către „Viața Românească” în 1914) este o minunată recreiere sufletească, o perlă de limbă și spirit. O scurtă privire asupra fondului ne face să constatăm alături de d-l Stăhiescu, dragostea de pitoresc și natură ce izbucnește tumultos din fiecare pagină scrisă de Hogaș. Refugiul în natură era pentru poet o adevărată renaștere sufletească. Descrierea acestei naturi, crîmpeie de suflet așternute pe hârtie. Un răsărit sau apus de soare, o noapte cu lună, o pădure de brazi, o furtună, un murmur de apă, devin elemente vii, elemente cari grăesc sufletului. Tipurile de călugări, evrei, țărani, țărance, sunt portrete realizate cu pană de maestru. D-l Stăhiescu redă fragmente explicative din care aceste afirmații reiesă cu prisosință! Intre om și natură există o legătură strinsă, un fel de înrudire. De cîte ori frămîntările sufletului omenesc nu corespund sbuciumului din natură! Fantasticul îl găsim în descrieri ca a muntelui Hălăuca, unde sublimul ne este puternic evocat, în portretul Aniței faimoasa gușată aceia cu „hică me”... „din spre Nichit”, și în descrierea tovarășului său de rătăcirii, Pisicuța, căreia îi atribuie, în glumă sau în serios, puteri supranaturale, etc.

În ceia ce privește înclinarea către fantastic o cred mai mult influență a basmelor populare decît a culturii clasice mai mult de cît solide pe care o avea poetul. Țăranul român, deși nu are „cultură clasică” a îmbinat totuși în basmele sale atît de mult fantastic! Și cîte basme de acestea n’o fi ascultat îndrăgostitul de drumeție ce a fost Hogaș în hoinărelile lui!

Din punctul de vedere al tratării elementului „om” Hogaș este un descriptiv, înzestrat cu un puternic spirit de observație. Descrie cu minuțiozitate de anatomist. Urăște civilizația prin faptul că supune pe om unor legiuri artificiale, fără aderențe cu natura.

Hogaș pledează în favoarea unei trăiri conforme legilor naturii, privind întimplările prin care trec oamenii, drept rezultate ale unei fatalități, după cum în fiecă lucră din jurul său vede puterea și voința Dumnezeirii. Caracteristica lui Hogaș este o sinceritate desăvîrșită și un humor neîntrecut. Cîte neplăceri nu-i vor fi cășunat în viață aceste admirabile calități! Găsește o notă umoristică în tot ce vede în jurul său (apanagiul omului

venel, ceea ce denotă bogăție și bunătate sufletească). Ca stil, Hogaș e clar, masiv. Simplu. Aici, într'adevăr ne putem gândi la o influență a culturii clasice, în special latine. Geniul unui Tacit zugrăvea în câteva rînduri și 'n cuvinte obișnuite întregi tragedii. Fraze lungi, sonore, abundență de figuri, de stil. Ca limbă, e bogat în cuvinte cari arată culoarea locală. Moldovenisme, expresii populare, pe cari amestecându-le cu neologisme „a outrance“, expresii și cuvinte străni, reușește să ne dea pagini de o frumusețe aproape ireală.

În concluzie, originalitatea lui Hogaș constă din faptul că a creat o limbă literară minunată, că a zugrăvit ținuturile Neamțului așa cum doar Nicolă a lui Ștefan a Petri Ciubotarului din Humulești noștri o mai făcuse, (citirea a câteva fragmente din „Moș Nichifor Coțcaru“ ar putea ilustra această afirmație) că a realizat portrete mai mult decît reușite, îmbrăcînd totul într'o mantie fină de umor și bunătate sufletească. Bibliografia bogată, anexa la bibliografie puțin supărătoare dar acceptabilă, avînd în vedere că ne aflăm în fața unui debut. Am căutat să rezumez în felul acesta cuprînsul volumului și tot odată să arăt criteriul după care s'a condus autorul în scrierea sa. Este analist, întrucîtva didactică împărțirea pe capitole explicabilă și acceptibilă prin faptul că autorul e profesor.

D-l Stăhiescu în cartea aceasta cu toate calitățile și eventualele-i defecte a realizat un început de drum, a pus o primă și sfioasă floare pe mormîntul unui nedreptățit, a scos din nou la iveală un nume, care în ultimele vremuri aproape că nu mai era socotit vrednic de a figura nici în unele manuale didactice măcar. Chiar dacă n'a realizat mai mult decît atîta (ceiace nu cred) merită totuși, dacă nu laude, măcar acel sîmbure de critică *obiectivă*, la care orice încercător într'ale scrisului are dreptul.

I. T. Leahu

Tâlcuirea lui Har. Mihailescu. Poezii.

O pictură naturalistă se înțelege ușor, ca orice gest banal, de complezență; nu cere prea mult rafinament. Deaceia o și pricepe orice snob care și-a făcut educația artistică între șabloanele cromolitografiate și care a primit sau a trimis cărți poștale ilustrate la iubite, la prieteni, sau la rude. Copie, șablon! Aici e un liliac năpădit de rouă, într'un răsărit de Mai, dincolo un chioșc cu o elevă, colo un moșneag, sau mai știu eu ce. Aia! Ai văzut, ți-a plăcut, ai admirat de complezență, bonjour, și-ai plecat. E mai mult? Nu, desigur. Dar o pictură în care svâcnește un interior sufletească care tălăzuește peste culoare, ca o Dunăre în pragul primăverii, este altceva. În fața unei linii, a unui gest, a unei petale care cade melancolic, din buchetul unui bujor care se distramă, stai, stai timp îndelungat și privești, și duci linia, gestul, mai departe, spre nesfârșit, spre lumi care se multiplică și se oglindesc una în alta, din prag în prag, până dincolo de înțelegerea umană, până la tragicul lui Alegenor. Creezi și tu, lângă linia abia schițată a artistului, o lume nouă, o lume a ta, numai a ta și singură valabilă în fața artei. Culoarea te lasă să spui tu. Și, dacă știi să opul, începi un „Înșiră-te mărgărite“ fără sfârșit. Prin pata de culoare pusă acolo de-un penel meșteșugit, vezi lumi ideale, de basm, lumi care se iezesc din fantezie și cresc, ca știmele apelor de primăvară, ca 'ntr'un caleidoscop vrăjit.

La fel este și cu scrisul. Dacă eu, cutare, cetind versurile cutărui poet, în care ard în miile vâlvății spre cerurile înalte, trăiesc, alături de el, o lume a mea, nouă, subiectivă; dacă stilul lui mi-a răscolit sufletul și m'a făcut să cânt pe vioara gândurilor mele simfonii noi, simfonii care să treacă din una în alta, până la sborul alb al tainelor neînțelese ce sprijină zările minții, e poezie, e artă. Poezia nu trebuie să ți-se ofere ca o femeie galantă, pudrată, cu ochii răvășiți de puhoiul instinctelor, pe care o ghicești, îndată, cât e de frivolă. Nu! Trebuie să surprinzi în cutele cuvintelor din poezie, licărirea apelor adânci, verzi, profunde, stăpânite, sub care se întretaie vârtejuri multe, necunoscute, hrănite din izvoarele care își fac drum de unde, din întunec la lumină. Să te transpui, alergând telegarii vorbelor peste ritmul și tempo-ul versului, dacă poți, în transfigurarea picturilor voroneștiene, sau să treci peste scările de stele până la bolțile mate, misterioase, de piatră scumpă, ale cerului, în lumina albastră a lunii, în țara Cezarei, în cetatea soarelui.

Spre aceste ținuturi multicolore tind meandrele „Tâlcuirile lui Har. Mihailescu“, Poezia acestui fiu al Neamțului nu e beție dionisiacă de cuvinte, ci lamură de imagini, unde natura personificată din basmele lui Creangă năvălește pe făgașuri și porți noi și se îmbracă cu hainele de zile mari ale cuvintelor.

Poezia lui Har. Mihailescu e tâlcuire, mărturisire „floare de foc“ închisă cu șapte lacăte, ca vestitele comori din basmele copilăriei noastre, e târnosirea unui suflet clădit pe-un viguros optimism și pe-o profundă credință. Versurile lui sunt substanțiale, picturale, călite prin muncă, prin muncă nobilă și îndrăzneță și originală. Folklorul prinde, în versurile lui, aripi sonore necunoscute, aripi — și cred că nu exagerez — pe care au sburat în literatura noastră numai versurile lui Blaga sau ale lui Voiculescu.

Har. Mihailescu este, în primul rând, un original. Dintr'o adâncă cultură clasică — e profesor de latină; a tradus din Horațiu versuri pe care nimeni nu le-a tălmăcit până la el în limba română — și dintr'un folklor pe care l-a trăit, care l-a intrat în sânge odată cu aerul ozonizat al Pietrei, a durat o sinteză nouă, tâlcuită în graiul depe valea Bistriței. A scoborît universalul latin și l-a încrucișat cu localul, specificul poporan. Punctul de intersecție a acestor doi poli e poezia lui Har. Mihailescu. Dacă ții seamă de aceste două lumi, ai găsit firul Ariadnei, l-ai înțeles pe „Har“, cum îi zic prietenii.

Iată cum vine primăvara lui, primăvara destinderilor, primăvara tuturor :

Soare numai bun de pus la rană,
iar din streșini plâns de bucurie...
Din împăturite leături vie
Ochi albaștri — candizi pe corhană.

Sfârșe destinderea cărunță
Până nu se 'mbucă 'ntru vecie...
Susul — fercheș cavalier — imbie
țărnei binecuvântată nuntă.

Și mai departe :

Freamătă nemuritoare vale,

Codrul pe 'nchetate, șesul — plinul !
Nu se bate mreanu când ărinul
îi cu frunza cât un cinci parale ?

(Tâlcuire)

Natura lui e numai dinamism, culoare. Iat-o în „Din ploaie“.

Numai atâta le vie burtoșilor nouri — o sucă,
și furculițele cearcă fiori pe câmpia răscrucii ;
gura fântânii mocnile din dor răslățește și 'mbucă —
pelța 'n fund de-l plesnește cum plescăe 'n spargerii bulbucii.

Vin gogonici — țumburuce topte spre laturi tresaltă
clichetul nobilei sticle 'n ocolul de lespezi ca 'n strună, —
albe cireșe, bomboane de nuntă, fasole de-olaltă .
licăr și-anină pe treceri ; afară — cât năzue — tună.

Iată și versuri despre „Iarna moldovană“ răscolită de tuiurile visco-
lului din stepă :

Ninge mărunțel și lin ; în dreptul
pomilor și gardurilor cată
liniștea căderii și 'nțeleptul
sbor pe care nu-l cuprinzi pe dată !

Iar spre sfârșitul lui Februarie :

ceru — albastru fund de pălărie
soarele se 'ntinde pod de aur,
s'au tocit cuțitele de-afară ;
cu zăpada mulsă de pe case
pasăre vestește „simț-a-vară,
doar slăbîră vrăbiile grașe...

(Iarnă moldovană)

Har, — așa m'am obișnuit să-i zic — este un neliniștit ; tragicul des-
tin al omului îl frământă, îl sbuciumă. Este un faustic ; nu-și găsește feri-
cirea, nu-i place reclama, nu-i plac zorzoanele, tîmbălăul, pentrucă acestea
îl sustrag dela „eul“ lui.

Rămăiu al libertății neostoiat logodnic
în voie să deslănțui isvoare noul de gânduri,
m'au ridicat anume bicisnicele rânduri
spre 'nvingerea strânsorii de vîrticuş nerodnic...

((Pergament)

Și asta după ce a încercat căleva capitele din drama lui „Peer Gynt“.
Provincia cu snobii ei, vara, orașul, sunt privite toate nu direct ci prin
sticla colorată a personalității poetului. Le îmbracă cu haina, cu culoarea
lui și îi-le oferă să le vezi. Nu ești obligat să crezi la fel cu dînsul. Poate
că ai culoarea d-tale, prin care vezi lumea ; atunci însemnează că ai per-
sonalitate și suflet sensibil, de poet. E mai rău de cel care cetind pe
„Har“, nu vede nici-o culoare, pentrucă încă n'a isbutit s'o aibă pe-a lui

personală. Acest gen de oameni neagă ori defestă poezia lui Har. Mihailescu. Dar poezia... chiar când o înțelege numai autorul ei, rămâne tot poezie. Bizet a ajuns celebru prin boicot, nu prin lauri...

Și, ca să terminăm — spațiul acesta afurisit, pe care mi-l distribuie, redactorii „Apostolului“ ca pe-o doctorie scumpă, nu ne lasă să continuăm — „Tâlcuirea lui Har. Mihailescu, rămâne „tâlcuire“, rezonanța pitorescului nemțean, rezonanța „pămîntului“ în care au crezut acei cari s'au grupat cândva la „Petrodava“.

M. Marcu

Preocupări Didactice. Anul I No. 5. Ianuarie 1937. În cuprinsul acestei reviste ce și-a făcut un scop în sine în popularizarea și împrăștiere în cercul ei de cititori a teoriilor celor mai noi în materie de știință insistându-se în chip special asupra celor de imediat folos tagmei dascălești, psihologia—pedologia—pedagogia—didactica și sociologia — găsim articole semnate de nume cunoscute nouă: Problema eredității în biologie — Ion Tăzlăuanu. Studiul d-sale asupra lui Mihail Stamatîn ce va să apară în Anuarul Liceului îl așteptăm cu legitimă nerăbdare.

Educația intelectuală — Virgil Dobrescu. Personalitatea din punct de vedere creștin. Pr. Mihai Gavrilescu — Raportul dintre Stat și Biserică. Pr. D. Mihailescu. — Capitolul „Realizări și Drumuri Nouă“ admirabil. Profesorul Victor Savin își exprimă o legitimă indignare față de sacrilegiul comis de către proprietarul moșiei Ipotești, prin dărîmarea casei în care s'a născut cel ce a fost Eminescu. O mică complectare; din grinzile și căpriorii casei, proprietarul și-a făcut încă de multă vreme mobilă — cam de prin 1928 sau 1929. Și acesta este un fel de a cinsti amintirea poetului..

Aparatul de citire — articol semnat de către Elevul Ostrowschi ne bucură. — E tare frumos lucru ca în paginile aceleiaș reviste să se întâlnească și profesorul și elevul! Aceasta este școala ideală — școala vie de care se simte atîta nevoie. Cronică și recenzii bune semnate de d-ru N. Arhip și M. Cojocaru. Apărută și în condiții tehnice admirabile, această revistă cu care ne-am deprins, ne pare totuși mereu nouă.

I. T. Leahu

Gîndirea, anul XVI, No. 1. Ii datorăm ortodoxiei ființa și unitatea noastră etnică. Fără ea nu se poate înțelege existența acestui neam aborigen strâns unit și condus de o unică spiritualitate.

Cultura noastră veche — gîndiți-vă la cultura prelatină și la cea țărănească adîncă, mistică, simbolică—arta, limba „rumânilor“ s'a născut și a crescut sub aripa și oblăduirea acelei credințe. care scrie scările gîndului pe trepte de azur pînă dincolo de stele, pînă la cer.

Altarul ortodox este, pe lângă sensul lui universal creștin, liturgic, locul sfînt unde românismul se regăsește tihnit în formele lui spirituale cele mai autentice. Nu putem înțelege naționalism fără o profundă integrare în ortodoxism. Pentru că naționalismul nu este dialectică ci credința care transfigurează. Acest lucru nu l-am înțeles noi, dar l-au înțeles dușmanii noștri de pretutîndeni și de totdeauna. Și de aceea dela anul 1700 încoace lovesc cu tîrnăcopul sectelor și a societăților secrete și emancipate din cosmosul erarhic al valorilor spirituale, ca să dărîme ortodoxia și odată

cu ea neamul românesc, în timp ce noi stăm în expectativă, așteptând cu mâinile încrucișate. Și o facem aceasta din două motive: întâiu pentru că nu cunoaștem sau cunoaștem preapușin spiritualitatea ortodoxă și al doilea din cauza lipsei de practică ortodoxă, tradițională, în familie, în școală și în societate. O cunosc însă catolicii cărora le-a prezentat-o, în inima unei universități papistașe la Paris, I. D. Ștefănescu, Pr. Mihălcescu, D. Kiriac și teologii ruși Bulgakov, Florov și alții.

Nouă ne-o prezintă, într'o formă accesibilă tuturor celor care au aprofundat problemele teologice d. Nichifor Crainic în „Gândirea“. Cităm câteva fragmente din articolul intitulat „Ortodoxie“.

—„Acest organism spiritual—adică ortodoxia—vast cât lumea, având în cap pe Hristos Pantocratarul și membre toate fapăturile rânduite în trepte ierarhice, nu prevede nicăeri un scaun special pentru sfântul părinte dela Roma. Hristos e actualitatea veșnică a Bisericii, iar un vicar, adică un locțiitor, ar însemna absența sau concediul lui Hristos din ea. O asemenea erezie și o asemenea trufie nu-și au loc în concepția noastră ortodoxă, unde membrii aceleleași trepte ierarhice sunt egali prin sarcina harică iar nu prin drept de moștenire istorică sau de stăpânire asupra lumii.

Ierarhiile, dela cele pur spirituale până la cele pământești, se disting în deosebi prin aceste sarcini pe care superiorii le au față de inferiori. Cu cât treapta mai înaltă cu atât sarcina e mai mare față de subordonați. A purifica, a lumina și a desăvârși pe cei de sub tine însemnează a te face sluga lor după cuvântul lui Hristos. Afară de această, ideea de ierarhie socotită ca însăși constituția spirituală a lumii, corespunde adevărului elementar că în Natura creiată nu există uniformitate, ci o nesfârșită varietate. Fiecare lucru e ceva aparte și participă la bucuria de a trăi și de a adora pe Dumnezeu după capacitatea variată cu care a fost înzestrat prin creație. Egalitatea, fraternitatea și libertatea în sensul material și anarhic cum le-a înțeles revoluția franceză, sau uniformitatea, pe care v'ea s'o realizeze comunismul sunt utopii, adică lucruri ce nu corespund cu nimic din constituția ierarhică a lumii. În creștinism egalitatea îi îndreptățește pe toți la mântuire; fraternitatea obligă pe cei puternici față de cei slabi, pe cei bogăți față de cei săraci, pe superiori față de inferiori și tot astfel de jos în sus; iar libertatea, adică voința proprie e însuși principiul prin care aderăm la încadrarea noastră în ierarhia spirituală primind sarcinile și îndatoririle necesare mântuirii și desăvârșirii. Viața în ierarhie se întemeiază pe consimțământul dragostei, iar consimțământul fără libertate nu există. Ortodoxia îmbrățișează în mod egal pe oameni, oricare ar fi dotația și capacitatea lor naturală. Pentru ea nu există clase sociale sau categorii preferite în dauna altora. Greșeala altor formațiuni religioase de a se sprijini pe anumite clase împotriva altora e străină de spiritul Bisericii noastre.

Mai departe d-sa pune problema comunistă în lumina spiritualității ortodoxe — problema înșelățiilor cărora anumiți interesați le poartă pe sub nas flamura roșie a revoltei, — problema burgheziei, a capitalismului și, în fine a naționalismului. „Ortodoxia urmărește unitatea în spirit și pentru a ajunge la această întă, pornește dela varietatea naturală a lumii“.

Regretăm că nu putem cita mai multe. Preferăm să citiți: „Ortodoxie în întregime din Gândirea“.

Tot acolo puteți citi un articol al D-lui D. Stăniloia despre cele

„Două împărății” — împărăția lumească, Statul și cealaltă a Bisericii, dumnezeiască. „Biserica îi cere statului: să fie drept, să fie conștient că stă în slujba lui Dumnezeu și nu de sine stătător. Incolo să fie Stat, adică să fie tare, să păzească bine legea și ordinea. Sub acest raport Biserica nu numai că nu-l critică, ci îi dă toată binecuvântarea”. Cea ce credem și noi cel care credem că a cam trecut vremea lozincelor turmentațiilor dela 1879.

În sunar semnează versuri D-nii I. Pilat, Tuleș, Șt. Baciș și V. Voiculescu, poetul prin excelență ortodox. Cităm o strofă din minunatul D-sale „Plâns de toamnă”.

„Bat lung peste țară
Reci ramuri de vânt
Și codrul de ceară
Miroase a sfânt”.

La idei, oameni, fapte, găști cronici și recenzii bine scrise și bogate în gânduri. Și toate acestea le vezi dând 20 lei pe un exemplar din „Gândirea”.

Victor N. Darie

ECOURI

AFLĂM că D-l colonel G. Manoliu, intenționează de a realiza sugestia pe care ne-am îngăduit-o în numărul trecut — e vorba de o biografie a eroului poet Vulovici cit și de editarea integrală a scrierilor acestuia. Făgăduind sprijinul nostru în vederea acestei frumoase realizări, avem... îndrăzneala de a mai da o sugestie... Credem că un bust al acestui ofițer poet ar fi o aleasă podoabă pentru hollul regimentului. Sperăm că entuziastul comandant va fi de acord cu noi. Îi stau la îndămină destule mijloace de a realiza aceste deziderate — fără a fi nevoie să se recurgă la eternele liste de subscripție sau la contribuțiile ofițerilor — s'ar putea îngheba în saloanele Cercului Militar o serie de Șezători literar-muzicale al căror venit să fie hărăzit acestor scopuri — confrății Ion Vrion, și Nicu Nohai așteaptă doar un semn! Iar noi — deasemeni.

I. T. Leahu

PAGINA OFICIALA

---

1) Ministerul de interne cu ord. No. 661/937 recomandă lucrarea D-nei Lucreția Caradino-Platamona, prof. la Lic. „Iulia Hajdeu“ București, intitulată „Carmen Sylva“ în care se reliefează figura primei Regine a României. Prețul este benevol.

2) Insp. Iași cu ord. No. 724/937 ne face cunoscut că în regiunea Brașov, sunt mai multe posturi libere de conducătoare. Doritoarele vor face cereri acestei regiuni pentru a fi numite.

3) M. E. N. cu ord. No. 219437/936, aduce la cunoștința subcentrelor pentru pregătirea premilitarilor, că sub nici un motiv, materialul de tragere, armamentul, etc., să nu fie ținut în camere umede, subsoluri, pivnițe etc.

4) Inspectoratul Iași cu ord. No. 1051/937 aduce la cunoștința membrilor C. D. din județ că nu se va mai pune viza pe carnetul C. F. R. dacă nu va fi aplicat în compartimentul rezervat pentru viză, timbrul special, care se eliberează de la stațiunile C. F. R. Pentru procurarea acestor timbre se va depune o notă netimbrată la casieria stațiunii, specificând numărul și valoarea timbrelor.

Pentru carnetele cu 50% reducere, se vor aplica anual timbre în valoare de lei 150 pentru carnetul cl. I; 120 lei pentru carnetul cl. II și 20 lei pentru carnetul de cl. III-a.

Aceste timbre se pot aplica și trimestrial.

Sunt scutiți de această taxă următorii: a) Invalizii, orfanii și văduvele de războiu; b) Elevii de stat și studenții.

5) În urma adresei Serv. Sanitar Neamț No. 8716/937, atragem atenția tuturor membrilor C. D. din județ, ca înainte de începerea lecțiilor, să se facă amănunțit inspecția corporală a elevilor. Asemenea și apa de băut să se țină în cea mai strictă curățenie.

6) M. E. N. cu ord. No. 37340/937 pune în vedere tuturor colegilor care urmează să se prezinte la examenul de definitivat, să înainteze de urgență cerere de înscriere la acest revizorat pentru întocmirea tablourilor.

La examenul de definitivat care se va ține la 1 Aprilie 1937, sunt obligați să se prezinte toți învățătorii, învățătoarele și conducătoarele, care la data de 1 Aprilie 1937, împlinesc 3 ani de funcționare efectivă în învățământul primar, având la bază diploma de învățător și sunt titulari.

Ex.: toți învățătorii numiți cu titlu provizor pe data de 1 Sept. 1933, 1934, 1935 și 1936.

Menționăm, că acei cari au titlu provizoriu însă nu au trei ani de funcționare cu acest titlu, își completează stagiul de 3 ani de funcționare cu anii funcționați ca suplinitori, sau în mod provizoriu.

Astfel, un învățător numit cu titlu provizoriu pe 1 Sept. 1936 și cu 2 ani și 5 luni de funcționare ca suplinitor, trebuie să se prezinte neapărat la examen, deoarece rezultă că au 3 ani funcționați efectiv în învățământ.

La acest examen, se vor mai înscrie și următoarele categorii de învățători:

7) Învățătorii licențiați, numiți cu titlu provizoriu pe data de 1 Oct. 1936.

8) Învățătorii respinși de 2 ori până în prezent la acest examen, precum și acei cari nu s'au prezentat de 2 ori nemotivat.

9) Învățătorii care au fost respinși de 3 ori la examenul de definitivat în sesiunea Aprilie 1935 și care conform deciziei No. 106744/936 au urmat cursurile de repetiție instituite prin această decizie și care la terminarea cursurilor au fost calificați mulțumitor.

N'au dreptul să se prezinte la acest examen, învățătorii respinși de 3 ori la examenele de definitivat depuse până în sesiunea Aprilie 1935 inclusiv, precum și cei neprezenți nemotivat de 3 ori până în prezent

În cererea de înscriere se va menționa: dacă e căsătorit sau nu, școala normală care a absolvit-o, anul obținerii diplomei, data și No. ordinului de numire cu titlu provizoriu, pedepsele suferite și pentru a cătea oară se prezintă la acest examen.

Trecerea la altă comisie nu se admite.

La cerere se va mai anexa și următoarele acte:

1) O dovadă eliberată de direcția școlii din care să se constate că în primul an de funcționare a îndeplinit condițiile cerute de legea din 1924, iar în ultimii 2 ani, au îndeplinit condițiile cerute de art. 118 din noua lege, cu excepția că, în loc de 15 șezători și 6 conferințe, se cer numai 5 șezători și două conferințe.

Învățătorii cari nu vor petiționa în termen, vor fi trecuți pe tablou din oficiu.

Ministerul E. N. cu ordinul No. 20679/937, îndeamnă pe d-nii Directori ai școalelor din județ să se aboneze prin comitetele școlare, la buletinul O.E.T.R. în care se găsesc directivele străjerești.

Acest buletin cuprinde toate ordinele și îndrumările conducerii centrale și articole ce interesează deaproape educația tineretului școlar.

M. E. N. cu ordinul No. 27826/937, ne face cunoscut că în M. Of. No. 31 partea II din 8 Ianuarie 1937, s'a publicat posturile devenite vacante pe 1/1/1937, din învățământul primar.

Cei ce doresc să fie transferați în posturile vacante, sau ce eventual vor deveni vacante, să facă cereri de transferare, care se vor adresa până la data de 1 Aprilie 1937, Inspectoratului școlar al regiunii Iași.

Cererile vor avea avizul Inspectoratului școlar Neamț, actele cerute de art. 24 din lege și fișa individuală.

